ADENOGRAPHIA CURIOSA ET UTERI FOEMINEI ANATOME NOVA.

Authore
ANTONIO NUCK, Med. Doct.
In Academia Lugduno-Batava Medicinæ Anatomicæ Professore, & Collegii Chirurgici Præside.

Accedit in hac nova Editione
DISSERTATIO
ANATOMICO-MEDICA
INAUGURALIS,
DE
MOTU BILIS CIRCULARI
ejusque morbis,
OLIM
Publicè proposita à Clarissimo VIRO
MAURITIO VAN REVERHORST,
h. t. Anatomes Professore Hagæ-Comitis.

A. NUCK.
ADENOGRAPHIA
&
UTERI
ANATOME NOVA
EDITIO ALIIS AUCTIOR
Lugd: Batav: Apud Samuelem Luchtmans

1722

ILLUSTRISSIMIS,
NOBILISSIMIS, AMPLISSIMISQUE
ACADEMIÆ LUGDUNO-
BATAVÆ

CURATORIBUS,

D. JACOBO,
BARONI DE WASSENAER, Domino de Obdam, Hensbroek, Spierdijk, Wochmeer, Zuydwijk, Kernhem, &c. Equestris Hollandiæ Ordinis nomine ad Confessum Celsissimorum Fœderati Belgii Ordinum Deputato; Militiæ Equestris Præfecto; Urbis Willemstadii, Clundert, &c. Gubernatori, Aggerum Rhenolandiæ Adsessori.

D. CONRADO VAN BEUNINGEN, J. C. Reipublicæ Amstelodamensis Viro Consulari, apud Potentissimos Reges, Fœderati Belgii Exlegato.

D. CORNELIO TERESTEYN VAN HALEWYN, J. C. Senatori Urbis Dordracenæ, ejusque vice Supremi Fœderatarum Civitatium Concilii Adsessori. Curiæ Hollandiæ quondam Senatori.

Eorumque Collegis Magnificis,
Reipublicæ Leidensis

CONSULIBUS,

D. JOANNI VAN BANCHEM, Præsidi.

D. DANIELI VAN ALPHEN, J. C.

D. JACOBO VROMANS.

D. CORNELIO WITTENS, J. C.

NEC NON

Consultissimo Prudentissimoque
VIRO,

D. JOANNI VANDEN BERG, J. C.
I. I. D. D. Curatoribus à Secretis.

Salutem & Felicitatem
precatur

ANTONIUS NUCK.

DE-

DEDICATIO.

SUmma solet Viatoribus & Geographis esse voluptas, si Terras novas, Maria & Flumina Macrocosmi incognita aperire, & aperta delineare valeant; ad quæ mercator impiger, ut sibi opes quærat, anhelans excurreret: sed, quàvis adhibitâ diligentiâ, semper superfuerunt Terræ & Maria Incognita.

Idem in Microcosmo locum habere, multiplici experientiâ edocti affirmare auderemus. Quæ & quales in eodem supersunt Terræ! quas laboriosus, & indefessus Indagator detegere hactenus non potuit: qui Fluvii & Aquarum Tractus in eodem latitant Microcosmo! quæ subtilissimis invenire, & maximè lynceis videre non licuit: ita ut hâc ratione Hospites adhuc videamur in propria Patria.

Dat tamen hora quæ hora negat, & quæ labore improbo sæpe perfici nequeunt, auspicatò subinde, & viâ faciliori perscrutanti patent.

Illud ipsum nobis, *Mecœnates Optimi*, nuperis contigit annis: sæpe viribus penè exhaustis Microcosmi interiora perlustrare cupientes, passim vias, quas patulas sperabamus, occlusas non tantùm, sed tot spinis obsessas invenimus, ut inquirentibus vix possibile videretur ulterius progredi. Tandem, bonis avibus, eò usque, sed novis & iteratis aggressionibus, pervenimus; ut Terras non tantùm Incognitas, sed varias Aquarum Scaturigines, & Flumina amplissima, velis quasi expansis, pernavigare liceat.

Quas autem inde nobis comparavimus opes, non mercatoriam sapiunt lucri cupiditatem, sed longè utiliores; quippe ad Sanitatem promovendam, quâ nihil proficuum magis esse potest, unicè conducunt, & utriusque valetudinis, tam secundæ quàm adversæ, fundamenta ita lustrant, ut remedia, partibus affectis admota, eventu agant certiori.

Quum

Quum jam naturæ legibus sit ſancitum, Macrocoſmi Scaturigines, quótquot ſunt Aquarum omnes, ad ſuum centrum, Oceanum ſcilicet, moveri: quid mirum, *Viri Illuſtres*, & hanc laborum noſtrorum meſſem, ad *Vos* quam citiſſimè avolare? ad *Vos*, quos jure merito, tànquam beneficum ſuum Solem & centrum unicum veneratur Scriptor. Tam alta enim in nobis beneficiorum Veſtrorum impreſſa profitemur veſtigia, ut eadem, deleri neſcia, grati animi noſtri, & debitæ obſervantiæ, perpetuum præbere debeant teſtimonium.

Hoc opus ut in Veſtrum, *Viri Benefici*, patrocinium recipiatis, noſque porro ſolito Veſtro favore compleƈtamini, unicè obteſtamur. Deum Omnipotentem ſupplices oramus, ut *Vos* diutiſſimè ſoſpitet, certi cum Veſtra incolumitate Academiæ non tantùm, ſed & Eccleſiæ, imo Reipublicæ felicitatem conjunƈtam eſſe. Scripſi Lugd. Batav. Tertio Non. Auguſt. A. C. CIↃ IↃCXCI.

PRÆFATIO.

NE cramben, non tantùm bis, ſed pluries recoctam apponere videar, & aliis jam diu traditis, repetitione moleſtâ, Lectorum animos fatigem; ſatius eſſe duxi, varia hîc proferre, quæ Anatomicis nec viſa nec demonſtrata fuere, & propter moleſtiſſimam eorum indagationem, hactenus aut omiſſa aut neglecta.

Multum interea nos debere fatemur Viris illis Clariſſimis, qui Vaſa quædam Lymphatica, primùm detecta, publicis ſcriptis evulgârunt: inter quos laudem ſanè egregiam merentur Th. Bartholinus *Danus*, Olaus Rudbeckius *Suecus*, & Jolivius *Anglus. Verùm quotquot fuerunt, ex brutis animantibus tantùm eadem eruere conati ſunt; parum ſolliciti de Cadaveribus humanis, in quibus tamen, quanto inventionis major eſt neceſſitas, tanto etiam ea detegendi major eſt difficultas.*

Non

Non desiit tamen Cl. Bartholinus *labore improbo eadem prosequi ; sed opus arduum esse hisce conqueritur verbis (cap. 2. Hist. Vas. Lymph.)* Quum publicè privatimque complura hominum cadavera, anatomico cultro dividerem, quamquam anxia de Vasis Lymphaticis cura volveretur, non potui tamen, nescio quo oculorum fascino, ulla accuratiùs distinguere *Tandem fibrillas aliquot notavit, ab hepate productas : nec non vas unum aut alterum lymphaticum circa ramum mesentericum & splenicum, non sine animi sui lætitia, observavit. Verùm Lymphaticorum Historiam hactenus distinctè non fuisse propositam, sequentibus indicat.* Quid plura? nobis in præsenti ad amici curiosi requiem satis visum, orbi Literato significare, eadem Vasa Lymphatica in humano circulo & claudi & detegi posse. Alii, quibus aut pinguis otium, aut majus frequentiusque cum natura commercium, nostris in homine inventis, ultimam imponant manum, nulli laudem auctam invidebimus, nullos ex gaudii hujus possessione

ex-

excludemus, ſit palma in medio relicta, modò nobis prima inventi gratia, ex merito, ut confidimus, relinquatur.

Nobis tamen, (quod abſque arrogantia dictum velim) adeo felices eſſe contigit; ut non tantùm in viviſectionibus brutorum animantium, eorumque cadaveribus, ſed & in omnibus ferè, quotquot nobis offeruntur, cadaveribus humanis, eadem ſine notabili detegere valeamus difficultate.

Rei hujus veritas ex ſequentibus pagellis conſtabit; quæ, præmiſſâ Adenographiâ Novâ, Vaſorumque Lymphaticorum Ortu atque Structura; Uteri Ovaria, Arteriæ Magnæ & venæ Cavæ portiones, nec non Vaſa, Emulgentia vulgo dicta, unà cum Renibus repræſentabunt, ex Subjecto Humano extracta. Quas partes, Lymphographiæ noſtræ conſtituentes partem, ſimul exhibere neceſſarium judicavi, quòd propter mutuum Vaſorum Lymphaticorum contactum, talis ſit conſenſus atque connexio, ut fabrica eorum ſeparatim pertractari ferè nequeat.

Uteri

Uteri autem, partiumque annexarum faciem posticam exhibere placuit; ut Vasorum Lymphaticorum Ortus & Progressus, quod aliàs fieri vix potest, clariús conspiciatur. Quomodo autem viscera dicta suis exornentur Vasculis Lymphaticis, ex circumferentia ad Saccum Chyliferum, tanquam ad suum centrum sint tendentia, digito quasi notatum videbis.

Onus hocce, humeris fortè meis impar, & perscrutanti tædiosum molestumque, lubens tamen eâ suscepi spe; ut animi quâdam alacritate, devoratis tot tædiis, & superatis tot laboribus, Reipublicæ Anatomicæ & Medicæ sim profuturus: ut hisce nostris inventis, morborum variorum facilior daretur indagatio, medicamentorumque, pro restituenda Sanitate, certior applicatio.

Lymphographiæ, quod offertur, specimen, ubi Lectori *non ingratum percepero, ad alias transiturus sum partes, non minus quàm hæ, Lymphaticis Ductibus superbientes. Et ne quispiam dubitet partium hic oblatarum, aut in posterum offerendarum, fabricam talem revera existe-*

existere, illi structuram illarum, non uno modo præparatarum, in ædibus meis dabo conspiciendam.

Unicum, mi Lector, *adhuc monendum habeo: me hoc in opusculo, ubi Anatomicum ago, singularem Latinitatis curam non adhibuisse. Materia enim ipsa, nec temporis angustia talia permisere. Nihil curo maledicorum quorundam mores, qui, ut linguam venenatam acuant, ea etiam carpunt, quæ non capiunt. Tu verò,* Benevole Lector, *pro solito tuo candore, judica; si erratum alibi, & nonnulla, præ festinatione nimia, & absentiæ culpâ, minùs prudenter hinc inde occurrant inspersa; Hominem me esse cogita; Vale.*

IN

ADENOGRAPHIAM
CURIOSAM,
ET
UTERI FOEMINEI ANATOMEN NOVAM
CLARISSIMI VIRI
ANTONII NUCK,
Medicinæ Anatomicæ Professoris ordinarii in alma Academia Lugduno-Batava.

State viri, Medica quibus Artis gloria cordi est,
In tenebris vobis emicat alma dies.
Nuccius ignotos Microcosmi detegit Orbes,
Fluminaque & fontes, vivaque prata notat:
Glandiferas toto dispersas corpore sylvas,
Et quo quaque modo, quodque revolvat opus;
Pinea quas falso sibi dotes arroget arbor,
Quæ Mentis vacua est, & ratione caret:
Quas puri latices irrorent undique terras,
Et quæ contineant interiore sinu:
Fœmineos Uteri saltus, mirabile mundi,
Et sacrum, ut Tempe Thessala, delicium,

Pan-

Pandit, & obſcuros antiquis Patribus agros,
Quorum ex fœcundo flammula fonte micat,
Quæ valido incenſai mentes rapit impete, & unde
Progenies hominum continuata fluit:
Heic blandam Venerem ridentes inter Amores
Luco in odorifero Myrtea ſerta tegunt.
Inde mamillarum duo pulvinaria monſtrat,
Interiùs miris conglomerata modis:
Harum non Priſco, noſtro non hactenus ævo,
Quam Natura dedit, fabrica nota fuit.
Deſine, Tiphii, tuos poſthac memorare labores,
Cùm nova pars terræ, te præeunte, patet.
Plurima adhuc reſtant, oculis incognita noſtris,
Quæ nec longa dies, nec tua cura dedit.
Nuccius æternæ ſubjectum nobile Mentis
Rimatus, totum perſpatiatur opus;
Et nihil intactum manibuſque oculiſque relinquit,
Veſtigans minimas undique particulas.
Quantùm Mens agilis pigro ſublimior Orbe eſt,
Tantùm anteit meritis noſter Apollo tuis.

D. LIEBERGHEN.

ADE-

ADENOGRAPHIÆ

CAPUT PRIMUM.

DE

Glandulis in genere.

INter tot admiranda, machinam humanam componentia, corpuscula occurrunt, variæ magnitudinis, globosæ ferè aut ovalis, & ut plurimum depressæ figuræ, quæ Græcis Ἀδένοι, Latinis *Glandulæ* vocantur, quarum primitiva vox Glans videtur, significans fruges quercinas, faginas & arboreas omnes, putamine tam duriori, quàm tenuiori investitas, has Anatomici hodierni vocant *Glandulas Conglobatas*.

Glandulæ quid sint?

Occurrunt præterea & alia corpora, planiformia magis, inæqualia, figurâ irregularia, ex minoribus glandulis conglomeratis firmiter

Earum Differentia.

inter se cohærentia, & communi membranâ tecta, *Glandularum*, sed *Conglomeratarum* nomine ordinario venientia. De quibus infrà.

Glandulis hisce, prout in variis Microcosmi partibus conspiciuntur, varia Rerum Anatomicarum cultores imposuêre nomina; aliæ quippe Pineales, quædam Pituitariæ, Maxillares, Amygdalæ, Parotides, Salivales, &c. vocatæ fuêre, quarum Historiam, rem licet arduam, sed maximè necessariam, eâ quâ potero brevitate, exponam: non enim idem cum Clarissimo Lindano sentio, ubi inquit; *Glandularum Historiam post Hippocratem meditari velle, tantundem esse, ac Iliada post Homerum.* Qui enim ex Veterum scriptis, sive Arabes fuerint, sive Græci, Glandularum fabricam usumque eruere conantur, vehementer quidem, meo judicio, errant; verùm incognita hæcce Veteribus, aut nullius usûs fuisse habita, expressis verbis Magnus Fernelius

Et structura Veteribus fuit incognita.

nelius profitetur ; qui poſtquam duûm generum propoſuerat Glandulas, Denſiores ſcilicet & Molliores, ſtatim concludit hiſce verbis; *Quas ſingulatim recenſere, faſtidioſum magis, quàm utile putavi; ſic neque figuram earum aut magnitudinem proſequi commodum eſt.*

Reſtitutionis ſuæ primordia, glandulæ tam Conglobatæ, quàm Conglomeratæ, Clariſſimis Viris, *Wirtzungo* pariter ac *Warthono*, nec non acutiſſimo *Stenoni*, debent; qui glandularum non tantùm Figuram & Magnitudinem, verùm etiam vaſorum egreſſum ingreſſumque demonſtrârunt; & glandularum ima quamvis non perluſtraverint, uſumque verum ipſis (loquor de Conglobatis) non adſcripſerint, non poſſumus tamen, quin eorum in perſcrutando diligentiam maximoperè extollamus.

Qui primi glandulas examinare cœperint.

Clariſſimus *Malpighius* ſtructuram Glandularum Conglobatarum curioſè quidem propoſuit, ſed, ut

pace tanti Viri hoc dicam, longè aliter earum fabrica nobis fuit oblata. Sive enim vaſorum lymphaticorum introitum exitumve examinemus, ſive glandulæ interiora perſcrutemur, paſſim quædam occurrent, quæ Anatomicorum Filii nondum viderunt, aut ſaltem ſcriptis ſuis necdum communicârunt.

Glandularum totius corporis ſeries.

Præterea in eo deficiunt, quotquot fuerunt Anatomici, quòd glandularum ſeriem, in machina humana, neceſſariò tamen ſervandam, nemo rectè tradiderit. *Warthonus* plurimas quidem propoſuit, ſed multas intactas reliquit, uti ſequens Catalogus, præter jam cognitas, etiam quæ noſtræ inventionis ſunt (à ſupremo vertice ad infimum uſque pedem) notans varias, demonſtratum dabit.

Glan-

Glandularum tam Conglobatarum quàm Conglomeratarum Catalogus.

1. Glandula Pinealis.
2. Glandulæ Plexûs Choroidæi.
3. Glandulæ cerebri ſubſtantiam Corticalem conſtituentes.
4. Glandula Pituitaria.
5. Glandoſa membrana Canthi majoris & oculo externè adſita.
6. Glandula Innominata.
7. Glandulæ Aurium ſive meatûs auditorii.
8. Glandula Subpalpebralis.
9. Glandula Parotis.
10. Glandulæ Labiales ſupernæ & infernæ.
11. Glandulæ Maxillares internæ & externæ.
12. Glandulæ Amygdalæ dictæ, ſive Tonſillæ.
13. Glandulæ Hypoglottidis.
14. Glandulæ Uvulares.
15. Glandulæ Linguales.

16. Glandulæ Palatinæ.
17. Glandulæ Occipitales.
18. Glandulæ Cervicales.
19. Glandulæ Laryngis ſive Thyroidis.
20. Glandulæ Oeſophagææ.
21. Glandulæ Supra-ſcapulares.
22. Glandulæ Sterni.
23. Glandula Thymus.
24. Glandulæ ad bifurcationem Venarum Subclaviarum locatæ.
25. Glandulæ Axillares.
26. Glandulæ Mammarum.
27. Glandulæ Submammillares.
28. Glandulæ Pulmonum.
29. Glandulæ Diaphragmatis.
30. Glandulæ Jecoris.
31. Glandula Cyſtica.
32. Glandulæ Venæ Portæ ad concava hepatis locatæ.
33. Glandulæ Lienis.
34. Glandula Pancreas.
35. Glandulæ Ventriculi ſupernæ & infernæ.
36. Glandulæ Renes Succenturiati dictæ.

37. Glandulæ Inteſtinorum.
38. Glandulæ Meſentericæ.
39. Glandulæ Meſocoli.
40. Glandulæ Lumbares.
41. Glandulæ Omentales.
42. Glandulæ Renum.
43. Glandulæ Iliacæ.
43. Glandulæ Sacræ.
45. Glandulæ Inguinales ſive Crurales.
46. Glandulæ Teſtium.
47. Glandulæ Proſtatæ.
48. Glandulæ Uteri.
49. Glandula Muſculi Sartorii.
50. Glandulæ circa Flexuras Cubiti & Genu.
51. Glandulæ Manuum.
52. Glandulæ Pedum.
53. Glandulæ Subcutaneæ.

Quùm jam enumeratæ hæ glandulæ, figurâ ſuâ, & magnitudine multum diſcreparent, ſeculi hujus Anatomici eas in *Conglomeratas* & *Conglobatas* diſtinxerunt, nec defuerunt, qui novam formârunt diviſionem, & Conglomeratis Con- Nova glandularum diviſio.

 glo-

globatisque addiderunt *Conglutinatas* & *Congregatas*. Accuratiores verò eas dividunt in *Vesiculares* & *Vasculosas*, per hasce Conglomeratas & illas Conglobatas intelligendo. Verùm Conglobatas, de quibus speciatim mihi agendi erit animus, pro Vesicularibus non esse habendas, ex sequentibus fiet manifestum; ubi priùs, sed breviter, proposuero Glandularum quarundam Conglomeratarum fabricam.

CAPUT SECUNDUM

De Glandulis Conglomeratis vulgò dictis.

Glandulæ Conglomeratæ quid sunt? Glandulæ, pro Conglomeratis vulgò habitæ, sunt eæ, quæ glandularum minorum congeriem componentes, communi involvuntur tunicâ, & singulæ earum vasculum emittunt excretorium, quæque iterum canalem componunt, per quem liquor fluit in notabilem ali-

aliquam cavitatem aut extra corpus. Quales sunt *Glandulæ Innominatæ*, *Parotides*, *Pancreas*, *Mammarum*, &c. quæ, & omnes ejus naturæ, nihil aliud sunt, quàm textura minutissimorum vasorum, ex tenuissimis arteriolis conflatorum, sanguinem variis particulis gravidum, vehentium, in duo desinentium vascula, quarum alia venosa sunt, sanguinem admittentia venosum, alia excretoria, modò proposita.

Experimenta glandularum conglobatarum structuram detegentia.

Hæcce, ut magis manifesta reddantur, experimentis aliquot erunt elucidanda: ablatâ membranâ, quâ quævis glandula Conglomerata vestitur, & immisso, tum per ductum excretorium, tum per dictarum glandularum arterias, liquore aliquo, ope cujusvis syringæ; observamus, Glandulas Conglomeratas à se invicem recedere; vascula earum tenella, glandulas componentia, liquore injecto repleri, turgida magis reddi, singulasque glandulas in altum elevari.

Et ſpeciatim mammarum mulierum.

Ut reliqua prætercam, glandulæ Mammarum mulierum Conglomeratæ etiam pro exemplo eſſe poſſunt. Non quidem noſtrum propoſitum eſt, mammarum mulierum hic proponere Anatomen, nec earum Magnitudinem, Figuram & Numerum, ut Anatomici ſolent, deſcribere, neque etiam neceſſum judicavi Situm illarum propoſuiſſe. Ubi enim mammæ ſitæ, nemo neſcit. Utinam, inquit Vir quidam Literatus, neſcirent multi! ſanè non tam immaturi raperentur in militiam Veneris, quæ ſicuti adoleſcentium corpora ſolvit, ita & celerrimè ſeneſcere & creberrimè ægrotare facit. Apage ergo tales, quæ iſtis corruptelarum illecebris in propatulo habitis adoleſcentulos illiciunt atque irretiunt. Rarò namque non ex illectu lectus.

Sed ad rem. Certò credimus, glandulas haſce Mammarum Conglomeratas, vaſculorum minimorum eſſe compagem, ductuſque

earum

earum arteriosos, cum excretoriis, canaliculos componere continuos. Notum, glandulas jam propositas originem suam debere arteriis duplicibus, tam externis, ab arteriis axillaribus oriundis, per mammas infinitis ramificationibus dissеminatis: quàm internis, à ramo subclavio natis, intra cavitatem thoracis porrectis; quæ dum ad medietatem ipsius perveniunt, musculos inter unam & alteram costam perforant, & in mammis pluribus intorsionibus nodos Glandularum Conglomeratarum componunt. Eædem istæ arteriæ, quemadmodum & venæ, alias constituunt ramificationes, partim variis in locis ipsum Os sternum perforantes, & cum vasis oppositi lateris aliquot anastomoses componentes, uti ex aëre infuso constat: partim descendunt, & in musculis rectis, cum epigastricis ascendentibus, non raró multiplici anastomosi uniuntur. Ex hisce jam arteriis illæ, quæ glandosam

ſam mammarum ſubſtantiam ſubingrediuntur, & glandularum ima conſtituunt, omnem ferè fugiunt oculorum aciem, nemoque illarum terminum facilè inventurus eſt; niſi tincturam quandam, pauciſſimis inter Anatomicos cognitam, in vas injiciat arterioſum, cujus particulæ eò uſque propelli poſſunt, ut Vaſorum Galactoferorum, ſive Tubulorum Lactiferorum, ſubeant canaliculos, ad oculum conſpicuos.

Ductuum galactoferorum conſtitutio.

Ut itaque totum hocce negotium felici cum ſucceſſu abſolverem, aliud experimentum, non minus jucundum, quàm utile inſtituere placuit. Papillam videns, variis foraminibus, totidem ductibus excretoriis perviam, eandem cum annexa mamma omnem liquorem lacteum comprimendo expuli, ex iisdemque unum ex magis patentibus mihi ſelegi, in quem Mercurium noſtrum, eâ quâ potui dexteritate, injeci; & ſtatim, jucundo planè ſpectaculo, obſervavi, non tantùm Ductus

Ductus Galactoferos ſive lacteos, ramorum arborum in modum expanſos, diſtinctè repleri, ſed unum atque alterum ex hiſce ductibus minoribus, eò uſque Mercurium noſtrum admiſiſſe, ut in vaſcula arterioſa, dictis lacteis continua, tranſierit.

Idem hocce experimentum ſatis comprobat, Ductus hoſce Lactiferos valvulis eſſe deſtitutos, meraque figmenta eſſe eorum, qui credunt eoſdem variis in locis valvulis donatos eſſe, ſic enim liquorem Mercuriumque injectum facilè excluderent, cùm ferè ſemper liber ipſis concedatur tranſitus. Hoc verò obſervavi peculiare, vaſculorum dictorum quædam, variis in locis anguſtata & arctiora, liquori injecto quodammodo obſtare; quod tamen à valvulis non dependet, ſed ſubſtantiæ mammarum adipoſæ duriuſculæ, quâ Tubuli Galactoferi nimium aliquando comprimuntur, adſcribendum. Imo in tantum, ut ſecre-

ſecretum lac, ſi craſſiuſculum, ob vias anguſtatas, diutiùs ſæpe in ipſis ductibus hærens, longiore morâ vitium capiat, mammaſque variis modis malè afficiat.

Quum nemo Anatomicorum, Tubulorum Lactiferorum veram dederit deſcriptionem, aut delineationem, non ingratum nos facturos ſperamus, ſi multiplici experientiâ obſervata hîc communicemus. Statim ac, dum ex quavis glandula vaſculum excretorium egreditur, tria, quatuor vel quinque coëuntia componunt truncum minorem; ex totidem glandulis lateralibus, & quidem diverſis in locis ſimiles canaliculi exeunt, qui ſimul juncti, tandem vas conſtituunt excretorium, notabilis magnitudinis, haud abſimile ductui pancreatico, non quidem ita longè extenſum, ſed amplum ſatis: ubi accedit ad papillam, quam antequam ſubingrediatur, iterum anguſtatur, & ubi per eandem curſum ſuum abſolvit, adeo angu-

anguſtum redditur, ut vix minoris formæ ſetam admittat. Quodque ſummopere neceſſarium erat, ne lac, in ipſis glandulis ſecretum, & vaſe excretorio exceptum, involuntariè continuò exiret, ſed propter loci hujus anguſtiam tam diu aſſervari poſſet, donec ab infante, ubera materna premente, facili negotio egeratur. Ductûs lacte repleti delineationem vide *Figur.* I.

Demonſtratis primis ductuum excretoriorum, ſed minorum, unà cum vaſe excretorio majori, principiis, haud difficilè conceptu erit, præter delineatum, quamlibet mammam, ſeptem, octo, novem (nam certus numerus non occurrit) ſimiles habere ductus excretorios, tantam lactis vehentes copiam, ut ſufficiens, etiam gemellis, præbeant alimentum. Qualis horum Ductuum ſit ſeries; *Figura* II. demonſtrabit: quæ non quidem omnes delineatos proponit, ſed tantùm eorum tres, in tertia mammæ parte

(de

(de reliquis idem esto judicium) distinctè delineat.

In quibus præterea venit observandum, Ductus hosce, antequam papillam attingant, anastomosibus inter se junctos esse, ut lac in mammis secretum, & in tubulis hærens (obstructo fortè poro papillari uno aut altero) per vias laterales in alios papillæ Ductus, & adhuc patentes, transire & excerni posset.

Spirituum necessitas in lactis secretione.

Ductus autem hi Lactiferi soli non sufficiunt ad lac secernendum, sed simul necessarium fuit, per nervos numerosissimos, ex nervis thoracicis oriundos, copiam spirituum affluere, lactis secretionem promoventium. Constat enim, obstructis compressisve nervis, humorum secretionem, aliis in partibus, aut lentè procedere, aut planè cessare. Idem etiam hîc locum habere necesse erit, ubi enim eadem causa, idem effectus esse potest. Spiritibus hisce ductuum poruli redduntur patentiores, lactis copiosior & cele-

celerior ſecretio promovetur, ejus acrimonia, ſi fortè adfuerit, iisdem temperatur, & cum lacte miſti, gratum ipſi conciliant ſaporem. Quod reliquum erat ſpirituum (copioſiſſimi enim affluunt) partim in venoſa, partim in vaſa redit lymphatica: ſive enim ſpiritus immediatè ſanguini venoſo, ſive primo humori lymphatico admiſceantur, res eódem ferè recidit, namque ipſa vaſa lymphatica, variis in corporis partibus, lympham ſuam in vaſa venoſa eructant.

Non deerant hîc Antagoniſtæ, credentes, Ductus hoſce Lactiferos, à ſanguine & ſpiritibus, tantam lactis copiam accipere non poſſe, quin ſimul alii ductus in conſenſum trahendi, aliunde venientes, hosque deducunt, vel à ventriculo, vel à ductu thoracico. Duo ſunt, ut reliqua minoris momenti præteream, quæ pro ventriculo militare videntur. *Primò* dicunt, purgantium vim ſtatim ad mammas, poſt aliquot horas, Lac ſecerni-tur à ſangui-ne Chy-lo gra-vido.

 rapi.

rapi. *Secundò;* si de tinctura croci sumat nutrix, intra semi-horæ spatium lac è mammis fundi, odorem, saporem & colorem croceum referens. Verùm hæc, nostro judicio, nihil planè probant; neque si alimentorum partes mobiliores & volatiliores, in ipso ventriculo, facilè à reliquis sequestrantur, & per vias ordinarias in sanguinem delatæ, per insensibilem transpirationem partim exeunt, odoremque assumtorum quodammodo spirant. Quid, quæso, obstaret, cur non & medicamentorum particulæ volatiliores, eodem modo, imò celeriori cursu moverentur, & odorem, saporemque lacti imprimerent? Colorem verò proprium ordinariò deponunt, & si aliqualis observatur, quemadmodum illud haud impossibile, ut rarum contingens erit habendum. Si cui præterea subitaneum medicamentorum motum, transitumque eorum in massam sanguineam, examinare volupe fuerit, atten-

attendat modò, quid Balnea, tam humida, quàm ſicca, Fomentationes, Cataplaſmata, quid Epicarpia, Illitiones mercuriales, quid Apophlegmatizantia, & quæ hujus naturæ alia ſunt, valeant.

Neque etiam majori cum fundamento, ex ipſo Ductu Thoracico, quamvis via illa foret breviſſima, immediatè lac eliciunt. Nemo enim unquam ejuſmodi ductus demonſtravit, quorum tamen inventio admodum facilis eſſe deberet. A ſimili hîc argumentari liceat: ſi tenelli vaſorum lacteorum ductus, per meſenterium diſperſi, chylumque ducentes admodum mobilem & volatilem, facili negotio inveniantur; quid, quæſo, obſtaret, cùr viæ tales, tantam lactis copiam, & craſſiuſculam adhuc vehentes, conſpectui ſeſe non darent? Verùm nullo experimento, dexterrimè licet inſtituto, hoc unquam detectum. Imò Mercurius noſter, qui aliàs in ejuſmodi raro fallere ſolet, injectâ

Ductus Thoracicus, an cum mammis habeat commercium?

priùs convenienti loco & tempore ligaturâ, vias hasce, quas obscuras vocant & cæcas, invenire non potuit. Vidi quidem sæpiùs, vascula quædam Ductui Thoracico lateraliter inserta, particulas quasdam Mercurii nostri admittentia; verùm illa non Lactea, sed Lymphatica erant, uti renitentes Valvulæ, partesque glandosæ, à quibus illorum origo, ad oculum monstrabant.

Ex hactenus allatis haud difficilè concludimus, lac ab ipso sanguine separari, copiosissimisque spiritibus irrorari. Ipsam verò secretionem eo in loco fieri, ubi arteriarum extrema, Glandulas Mammarum subeuntia, Ductuum Galactoferorum principia constituunt, tantumque admittunt partes lacteas à sanguine sequestrandas. Hæc autem contingunt, ubi omnia rectè disposita, sanguis legitimè mistus, & tenella ista Ductuum Vascula, nec aperta minùs, nec constricta nimis.

is. Aliàs enim Lactis loco, lym-
, ſerum, aqua ſalſa, aut alii vi-
i humores egrediuntur: vel mo-
ſanguinis, ſi concitatior fuerit,
Papillarum ab infante preſſio
iementior, ſanguinem per Mam-
llas effluxiſſe, & in aliis, fluxûs
nſtrui tempore, menſtrua per
ſdem vias evacuata fuiſſe, obſer-
tum.

Si intemperies adfuerit ſanguinis
:ida, facilè Mammæ, à Lacte coa-
ulato, Tubulos Lacteos obſtruen-
e eoſque diſtendente, intumeſcunt;
uodque acidum tractu temporis
orroſivum redditum, non rarò tu-
nores cancroſos, ulceraque Mam-
marum depaſcentia producit. Si
verò prævaleant particulæ terre-
ſtres, tumores generantur, quos ſcir-
rhos vocant. Quid autem aër ad hæc
valeat frigidus humiduſque, victus
itidem acidus auſteruſve, vitæ in-
temperantia ingluvieſque, otium,
vita ſedentaria & melancholia, Pra-
ctici paſſim obſervant.

Sanguinis vitioſa conſtitutio afficit mammas.

CAPUT TERTIUM.
De Mammarum Papillis

Papillarum Anatome nova.

Occasione Mammarum, incidit, & illam Mammæ partem, quam *Papillam* vocant, oculo anatomico hactenus nondum benè fuisse perlustratam, ideoque perquam necessarium fore, eandem paulo accuratius examinare, texturamque ejus inspicere. Longè enim inter se differt Mammarum Papillarumque structura. Mammarum jam exposuimus, Papillarum verò exponendam habemus.

Illarum fabrica exterior.

Præter vasa sanguinea & nervosa, ab iisdem ramificationibus, quibus mammæ exornantur, oriunda, & tegumenta, communia vulgò dicta, cutim, in antica Papillæ parte, variis foraminibus perviam notamus, cujus pori patentiores constituunt extrema ora Tubulorum Lacteorum. Osculorum horum numerus incertus plerumque occurrit, modò enim quinque, sex, septem-

ſeptemve, in aliis iterum novem, decem, undecimve numerantur, eaque iterum eundem in exitu ordinem non obſervant; aliquando enim hæc oſtiola circulum componunt minorem, in ambitu ſuo, ſex ſeptemve oſtiolis pertuſum, nullumque foramen, præter dicta, in ejus centro conſpicitur. Subindè circulus occurrit major, ſed figuræ ovalis, ſimiliter, ut prior, ſed decem undecimve oſtiis pervius. Non rarò oſtium majus in centro conſpicitur, minoraque alia in circumferentia videntur. Uti *Figuræ* III. IV. & V. demonſtrabunt.

Interior Papillarum ſubſtantia, non vaſculoſa eſt, qualis Mammillarum, jam propoſita; neque etiam veſicularis, uti aliqui fortè crederent; ſed fibroſa, cum ſtructura Glandularum Conglobatarum, inferiùs recenſenda, ferè conveniens. Hocce ut exactiùs examinarem, expreſſo priùs omni ſanguine lacteque, hinc illinc in ipſis tubulis hæ- Papillarum ſubſtantia interior.

rente, Papillam flatu turgidam reddidi, inflatamque aëri libero tam diu exposui, ut siccatam oculo, non ita quidem nude, sed speciatim microscopio armato, ad lubitum examinare licuerit. Mox duplex fibrarum series mihi oblata, altera ex fibris majoribus retiformibus composita, altera itidem fibrosa, sed delicatissima, exiguis admodum, & variæ formæ foraminibus pervia, ubique fibris majoribus firmissimè annexa. Harum structuram, ob regularem, quem fibræ minores observabant, ordinem, planè stupendam reperi, nec memini, me unquam in aliqua microcosmi parte similes detexisse. Fibras autem tam majores, quàm minores, undiquaque Papillarum integumento firmiter annexas vidi, & si alibi dictarum Fibrarum origo quærenda, nullibi rectiùs, quàm ab hoc involucro deducenda foret. Texturam hanc fibrosam notabunt *Fig.* VI. VII. & VIII.

Dete-

Detectâ itaque hoc modo fibrosâ Papillarum substantiâ, facilè concipimus, unde flaccescant eædem, & ex contactu puerorumve suctione iterum erigantur. Præter enim copiam spirituum, continuo affluentium, ut ex exquisito illo sensu apparet, Arteriolæ Papillares (dum suctio peragitur) sanguinem, per modum extravasationis, copiosiùs evomunt, & fibrarum interstitia distendendo in tantum replent, ut Papillæ, duplo triplove naturali majores appareant; ad quod non parum facit, continua frequensque Papillarum humectatio, quâ, ope salivæ infantis irrorantur, hinc fibræ partes cutaneas constituentes, relaxantur, & relaxatæ faciliùs cedunt. Tumidæ manent, quamdiu venarum ostia, à sanguine inter fibras hasce hærente, notabiliter premuntur, verùm suctione cessante, & in ablactatione spiritus parciùs influentes, venarum apertionem, ostiolorumque reserationem, propter

Unde flaccescant & iterum erigantur Papillæ in Lactantibus?

pter minorem renitentiam, causare debent, hinc sanguis ille, venas hasce subiens, Papillam iterum detumescere facit. Colorque intensè rubicundus, ob minorem sanguinis pressionem, pallidiusculus redditur.

Papillarum mala, unde.

Sanguis hicce, diutius in Papillis hærens, acrimoniam concipit, porosque cutaneos perfringens, ejus particulæ acriores impetum faciunt in partes cutaneas, easque fissuris dolorificis deformes reddunt, hocque incommodum faciliùs introducitur, si ipsum lac fuerit acidius, lactantisque infantis sanguis intemperie laboret salinâ, aut acidâ. Cujus saliva vitiata sese insinuans in poros, partes cutaneas profundiùs disjungit, malumque notabiliter augetur; si denudatas mammas aër ambiat frigidior acriorve, cujus injuriis particulæ aëreæ altiùs penetrantes, molestissimam matri inducunt sensationem.

DE

DE GLANDULIS, CONGLOBATIS VULGO DICTIS.

CAPUT PRIMUM.

De Glandularum Membranis.

Ad Glandularum Anatomen, necessaria erat Membranarum, Glandulæ substantiam ambientium, cognitio, quæ Glandulæ aliquam conciliaret firmitudinem, earumque substantiam, intra certos quosdam terminos, coerceret.

Membranarum, Glandulas Conglobatas ambientium, inspectio Anatomica.

Membranæ tales duplices nobis occurrunt, altera exterior, interior altera. Exterior tenuior, totam includens Glandulam, in plerisque subjectæ membranæ firmiter adeo adhæret, ut sæpe, non sine dilaceratione, à subjacente Membrana possit separari, in aliis verò laxior ejus est adhæsio, & separatio facilior. Fibris potissi-

potiſſimum conſtat circularibus, principio & fine carentibus, excepto vaſorum circa ingreſſum, quo fibrarum illa ſeries turbari ſolet. Vaſa habet quadruplicia, duo adducentia, & totidem abducentia, de quibus infrà, ubi de Glandulæ interiori ſubſtantia, cui hæc vaſa etiam competunt.

Unde autem Membrana hæc originem trahat, difficillimè explicatur; an ab expanſa peritonæi portione, ut aliqui fortè crederent, mihi veriſimile non videretur, quia in variis corporis noſtri partibus, Glandulæ conſpicuæ, in quibus tamen peritonæum (quod ſolummodo viſcera abdominis includit) non occurrit. Imò in ipſis artubus Glandulæ occurrentes, ſimili teguntur Membranâ, quali eas tectas invenimus in abdomine. Probabile magis videtur, Membranam hanc texturam eſſe vaſculorum minimorum lateralium, tam egredientium quàm ingredientium.

Sepa-

Separatâ exteriori Membranâ, quod difficulter in nonnullis peragitur, occurrit altera crassior compactiorque, Glandulæ substantiam immediatè ambiens, vasis tam inferentibus, quàm efferentibus præprimis perforata. Cæteroquin adeo angusti ejus pori occurrunt, ut aër, vi licet per vasa infusus, per poros tamen Membranæ ordinariò non exeat, cui rei haud parum confert Membrana exterior, modò proposita. Variis donata est fibris, longitudinalibus, circularibus & obliquis, semet infinitis locis, sed ordine planè irregulari, tangentibus. Vasa itidem obtinet tam inferentia, quàm efferentia, ab iisdem ramificationibus, quibus exterior Membrana, oriunda.

Memoratæ hæ Membranæ, licet ordinariò albicantes, æquales & læves conspiciantur, non rarò tamen ab humoribus, intus stagnantibus, coagulatis & induratis, superficiem acquirunt tuberosam & inæ- *Membranarum varietas unde?*

inæqualem, gratusque aliàs Glandulæ color, faciem assumit, præ nimia flavedine, rubore aut nigredine, notabiliter deformem. Et speciatim Glandulæ Laryngis Pulmonumque, tali nigrore, in Tabacisugis tinguntur, uti multiplici experientiâ nobis constar.

CAPUT SECUNDUM.

De Glandularum Textura interna.

Glandularum structura interna, ut nova, detegitur.

Ne, dum nucleum quærimus, in cortice hæreamus, Glandularum interiora perlustrare juvabit. Diu, fateor, in illa fui opinione; Glandulas hasce nonnisi vasorum minimorum complicatorum esse acervum, regulari tamen modo ita dispositum, ut variæ ramificationes arteriolarum implicatarum, præter venas, tandem in duo, tria, vel plura abirent vascula pellucida, lymphatica vulgò dicta, eaque Glandularum quasi excretoria esse. Sed res longe

longè aliter nobis visa, idque occasione subjecti humani, ante biennium violentâ morte extincti, cujus Historiam paucis enarrabo.

Vir quidam, triginta circiter annorum, Baccho, sed potissimùm Cerere, delectari solitus, post prandium cum quodam alio rixas movet, & verba statim in verbera mutat. Sed irritatus Antagonista, sclopeto, globulo plumbeo onusto, rixarum motoris, alterius lateris, abdominis musculum rectum ita trajicit, ut intestini ilei pars ilico per vulnus exiret, & extra abdomen pendula conspiceretur; sauciatus hoc modo graviter patiens, vitam cum morte eâdem horâ commutare fuit coactus.

Inspecto abdomine, vasa lactea, centum fortè in locis, chylo adhuc turgida (quod rarissimum in subjecto humano videre contingit) conspeximus, mesenteriique Glandulas, succo quodam tumentes, perlustravimus. Sciendi cupidi, quale

Glandularum mesenterii examen novum.

quale inter lactea & Glandulas dictas esset commercium, vasculum aliquod, ab intestino exiens, plurimis valvulis intro foras spectantibus conspicuum, per tubulum alligatum, nostrum injecimus Mercurium; præter omnem exspectationem, jucundissimo tamen spectaculo, vidimus, ab injecto mercurio, lacteum vas non tantùm repleri, sed Glandulam, in quam rectâ viâ tendebat, aliam figuram & superficiem aliam inde acquirere; ex planiformi quippe in magis globosam, ex superficie æquali & lævi, in asperam & plurimis tuberosis capitulis rotundis donatam abire, de quibus consule *Figur.* IX.

Hocce tanquam insoliti quid considerans, ludentem potiùs admiratus sum naturam, & injectionis vi, Glandulæ stamina fibrasque intermedias læsas fuisse, faciliùs credidi, quàm ut revera cavernulæ quædam, quas meus formârat Mercurius, intus in ipsa Glandula latita-

titarent. Sed iterato experimento, in alia inteſtini meſenteriique parte, eundem videns ſucceſſum & fabricam eandem; aliis etiam in ſubjectis, Glandularum meſenterii fabricam, altiori examine perluſtrandam neceſſarium duxi.

Glandularum Conglobatarum examen in brutis inſtitutum.

Hinc Equina, Bovina, Canina & varia ejus naturæ alia, Theatri noſtri fuêre ſubjecta, atque ubivis Mercurius noſter eundem in currendo obſervavit ordinem, & viam eandem; Glandulæque paſſim, uti de ſubjecto humano dictum, figuram mutabant & ſuperficiem. A quo tempore certiſſimis ratiociniis concluſi, Glandulas meſenterii non conſtituere, vaſorum complicatorum nexum, ſed ſubſtantiam earum potiùs fibroſam eſſe muſcoſamque.

Ex diverſis corporis partibus Glandulæ examinatæ.

Inde à ſimili argumentari ita cœpi; ſi Glandulæ meſenterii globoſæ ex ſubſtantia fibroſa muſcoſaque conflatæ ſunt; quid ni & aliarum partium Glandulæ, non quidem chylo, ſed ſucco lymphatico irrorari ſoli-

tæ, eandem haberent fabricam. Ideoque Mercurius noſter in auxilium iterum venit; qui Glandulas quidem ſubintravit, ſed, renitentibus haud parum valvulis, nuſpiam tam perfectè & regulariter Glandularum texturam ob oculos poſuit. Ac proinde aliâ methodo partes haſce aggrediendas eſſe putavi; videns itaque, in nonnullis ſubjecti partibus, Glandulas quaſdam duûm generum habere vaſa lymphatica, alia ſcilicet egredientia, alia ingredientia; haſce potiſſimùm eligendas eſſe ſuccurrit, quòd valvularum ſtructura hîc nullo modo obeſſe poſſet. Et qui in promptu erat Mercurius, celeri curſu iter ſuum abſolvit, Glandularumque illarum cavernulas & cavitates ita replet, ut vix locus ſupereſſet, qui Mercurii noſtri partem non admitteret, & præcisè cum Meſenterii Glandulis non conveniret, licet quoad formam externam (quemadmodum omnes Glandulæ ſolent) quodammodo

modo differre viderentur. Uti *Figuræ* X. XI. XII. notabunt.

Non tamen in hisce acquiescendum, sed alio experimentandi modo Glandularum structura perscrutanda erat. Ideoque expulso & expresso omni Glandulæ liquore, vasique lymphatico ex Glandula prodeunti ligatura injecta, per oppositi lateris vas lymphaticum, Glandulam subintrans, flatum immisi, & ligato etiam hoc vase, Glandulam flatu distentam reddidi, aëri calidiori expositam siccavi, siccatamque inspexi; animo examinandi, utrum talis inde exsurgeret fabrica, qualis Mercurio præparata Glandula fuit visa.

Aliud Glandulas examinandi experimentum.

Re itaque propiùs inspectâ, & quatenus oculo nudo examinari potuit, hanc illarum fabricam inveni. Præter membranam ambientem, statim fibrosam earum detexi texturam, diversas fibrillarum, inter se cohærentium, formantem species & formas. Exteriores, im-

mediate ſub tunica inveſtiente locatæ (cui & firmiter fibræ annectebantur) tot extremitatibus ; quaſi totidem capitulis, eandem membranam regulari ordine tangebant, ut ſpatia intermedia, ſucco lymphatico ordinariò repleta, inæqualem redderent tunicam ; plurimis hemiſphæriis tuberoſam. Quæ immediatè ſubſequebantur fibræ, Glandulæ interiora reſpicientes, varios componebant angulos, aliæ enim hexagonæ, aliæ pentagonæ, aliæ aliûs formæ, prout cum reliqua textura fibroſa maximè convenirent. Reliquæ fibræ, ad centrum uſque, diverſas ſeries non componebant, ſed eundem irregularem ſervabant ordinem, aliæ enim erant majores, aliæ minores, nonnullæ longiores, quædam breviores, ubivis tamen firmiſſimè inter ſe cohærentes, muſcumque arboreum ferè repræſentantes. Ita ut Glandulæ (aliàs Conglomeratæ dictæ) non malè *Vaſculoſæ*, & Conglobatæ *Mu-*

Muscosæ vocari possent. Muscosarum delineationem vide *Fig.* XIII.

An verò singulæ fibræ, muscosam Glandulæ substantiam componentes, cavæ sint, interdum dubitavi; verùm post exactum examen institutum, nunquam potui detegere, fibras hasce canaliculis esse pervias; sed omnes, quotquot aderant (exceptis vasis sanguineis) cavitatibus esse destitutas. Imò oculus, microscopio licet armatus, nullo modo easdem invenire potuit, quamquam vitri ope, implicata hæc fibrarum textura, distinctè alioquin fuerit proposita, uti *Fig.* XIV. indicabit. Qualis fibrosa sit Glandularum structura?

Sed notandum hoc loco venit, Glandularum hanc compagem, non ubivis eodem modo sese habere, verùm in nonnullis laxiorem, in aliis strictiorem observari; prout majori minorive lymphæ copiâ Glandulæ fuerint distentæ. Colore insuper multum Glandulæ variare solent; quædam enim grysei Texturæ fibrosæ diversa constitutio.

 (uti

(uti ordinariò) aliæ flavescentis, nonnullæ nigricantis, nec deficiunt, quæ coloris apparent variegati: quæque colorum diversitas à varia humoris, naturalis vel vitiosi, constitutione, diversimodè Glandulas hasce tingente, unicè dependet.

Glandularum Conglobatarum morbi.

Eædem hæ Glandulæ liquore quidem naturaliter turgent diaphano limpidoque, sed non rarò in succum viscosum eundem mutatum vidimus, Glandularumque interstitia materiâ tartareâ sabulosâque repleta & obstructa conspeximus. Totidem aliquando extraximus arenulas, quot cavernulæ inter fibras occurrerent notabiles; & subinde totam calculosam vidimus Glandulam, dum succi vitiosi copiosiore affluxu arenularum latera continuâ pressione propiùs ad se accedentes, unum quasi corpus formare incipiunt. Harum præterea superficiem inæqualem asperamque semper observavi, Glandularum peripheriam tuberosam ad unguem æmu-

æmulantem: malum autem hoc frequentiùs invadit Glandulas œsophageas, nec non ad asperæ arteriæ bifurcationem locatas, quibùs difficilis non raró inducitur respiratio; uti notabili etiam Historiâ confirmat *Clariss. Kerckringius Spicileg. pag.* m. 64. & quas nos, nuperrimè adhuc, ex subjecto humano extraximus Glandulas calculosas *Fig.* XV. XVI. & XVII. indicabunt. In brutis autem animantibus, tali modo malè affectas Glandulas, observare necdum licuit.

CAPUT TERTIUM.

De Glandularum Conglobatarum Vasis.

Præter huc usque detectas fibras, varias adhuc vidi alias, ab una ad oppositam Glandulæ partem exporrectas, quarum nonnullæ rectilineæ ferè, aliæ ab eadem deflectentes, angulos componebant obli- Quænam vasa Glandulæ habeant?

 quos.

quos. Incertus conjicio fibras dictas, vasa esse aut sanguinea aut nervosa. Sed quia sæpiùs jam observâram, quamvis Glandulam ad minimum simplicem, frequenter duplicem, & non raró triplicem quadruplicemve, accipere ramificationem arteriosam, à vicinis arteriis oriundam; ex iisdem unam mihi selegi, Mercurio nostro replendam, quique etiam facilem statim inveniens viam, arteriolam hanc, variis ramificationibus per Glandulæ texturam conspicuam argenteamve reddidit; neque etiam sociæ defuerunt venæ, in totidem surculos minores scissæ; quorum tamen vasorum sanguineorum numerum superant nervuli numerosissimi, latera dictorum vasorum associantes. Quales autem arteriolarum sint divaricationes, Glandulæ interiora perreptantes, ex *Figura* XVIII. colligi potest.

Lymphaticorum examen. Sed aliud vasorum genus, quo quævis Glandula Conglobata super-

perbit, *Lymphaticum* intelligo, examini erat ſubjiciendum. Pro recepta penè habetur Anatomicorum opinione; Vaſa Lymphatica ductus eſſe admodum tenues, pellucidos, ſimplici tunicâ donatos, & plurimis nodulis, qui totidem valvulæ ſunt, conſpicuos. Verùm non ubivis tali modo conſtituta ſunt illa vaſa, neque eadem omnium eſt ſubtilitas: quò enim Lymphatica ſunt majora, eò tunicæ eorum ſunt conſtantiores; quoque propiùs accedunt ad Saccum Chyliferum, Ductum Thoracicum, vel venam ſubclaviam axillaremve, eò plus roboris eorum membranæ habent.

Membrana, Vaſculum Lymphaticum componens, externo oculo examinata, pellucida eſt & tenuis, nihilque peculiare (quoad ſtructuram) ob partium tenuitatem ſenſibus externis offert. Verùm microſcopio examinata, texturam præbet infinitorum globulorum, majorum minorumque, contactu

mutuo inter se cohærentium; quorum nonnulli ductulos aliquot, sed irregulares, arearum in modum, componere videbantur, variis anastomosibus inter se junctos; hi autem tractus, an vascula fuerint, nec ne, pro certo affirmare non ausim. De quibus vide *Fig.* XIX.

Ductus Thoracicus ope Microscopii examinatur.

Oculo eodem modo armato, & Ductûs Thoracici Membranam examinavi, quam ejusdem ferè naturæ cum præcedente reperi, exceptò, quòd illius globuli paulò majores, racematim pluribus in locis inter se cohærentes, distinctiùs apparuerint. Et aspectus fuit gratior, ubi Membranam hanc, in duplicem tunicam aut laminam divisam, summâ diligentiâ inspicerem. Exterior enim manifestissimè corpusculorum, tam orbicularium, quàm ovalium, racematim hinc inde connexorum, præbebat texturam. Interior verò, ejusdem ferè fabricæ, eadem, sed minora & obscuriora magis offerebat. Unam & alte-

alteram *Figura* XX. & XXI. delineatam offert.

Quum itaque vasorum Lymphaticorum, Lacteorumque structura sit eadem, commodissimè hoc tempore inquirere potui, utrum loco intermedio, inter Membranam scilicet unam &, alteram modò propositam, Muscus ille occurrat, quem *Nobilissimus Bilsius* se ibidem invenisse gloriatur. Verum nuspiam mihi tale quid oblatum; sed membranas arctè adeo inter se unitas fuisse observavi, ut nec Musco, nec simili quid ibidem daretur locus. Hinc pro certo concludere auderem, talem Muscum in rerum natura non dari, sed planè imaginarium esse.

An Bilsii Muscus inter Lymphaticorum tunicas inveniatur?

Valvulas Vasa Lymphatica obtinent Semilunares, & in quovis loco, ubi valvulæ conspiciuntur, numerum non excedentia binarium; triplicatas enim & quintuplicatas, quales in venis non raro conspiciuntur, hactenus notare non licuit.

Quales sint Lymphaticorum Valvulæ?

Ne-

Neque etiam necessarium esse judicarem ; quia angustiora hæc & tenuiora vascula duplici Valvulâ haud difficilè clauduntur.

Valvularum harum substantia, nudo oculo inspecta, cum vasis lymphaticis, ejusdem naturæ videtur, verum microscopio examinata, notabilem præbet differentiam. In tenuissima enim valvulæ Membrana fibræ innumeræ conspiciuntur, ab una in oppositam partem exporrectæ, quæ quasi totidem surculos & fibras motrices repræsentare videntur, ut iisdem contrahi & relaxari hæ valvulæ possent. Corpuscula insuper orbicularia, hinc inde fibris dictis annexa notavimus, uti *Fig*. XXII. & XXIII. indicat.

Valvulæ quid agant? Dilatationi pariter ac constrictioni destinatas esse Valvulas, haud obscurè conjicere licuit, ex Valvula Ductûs Thoracici nuper inspecta ; hæc enim, præter fibras modò propositas, in extrema valvulæ ora, aliûs naturæ fibrillas obtine-

tenebat, partim cruciariâ figurâ in ſeſe incumbentes, partim ſecundùm longitudinem extenſas, & vicinis valvulæ partibus annexas. Hæ, quaſi totidem exigui muſculi (eodem ferè modo, quo fibræ valvularum tricuſpidum & mitralium) majori vi ductûs thoracici viam potuêre dilatare, & anguſtare, idque propter uſus ſummè neceſſarios. Valvulæ hujus ductûs thoracici delineatio offertur *Figurâ* XXIV. & XXV.

Quæritur hîc; *Utrum Vaſa Lymphatica Glandularum Conglobatarum ſint Excretoria.* Rei hujus difficultatem *Clariſſimus Malpighius* indicat, in nuper edito de Glandulis tractatu; dum inquit: *An præter expoſita ſanguinea vaſa & nervos, aliud vaſorum genus, à glandulis promatur, quod vicem excretorii vaſis habeat, indagandum venit. Ut autem in re tam difficili, in qua nec cultri opus, nec ſeparatio haberi poteſt, ob ſubſtantiæ friabilitatem,*

Vaſa Lymphatica an Glandularum ſint excretoria?

tem, *&* *partium exiguitatem*, *faciliùs incedamus*, *datis quibuſdam ſenſatis obſervationibus conjecturando procedemus.*

Quid tamen nos hac in re præſtiterimus, enarrabimus lubenter. Videns Glandulas Meſenterii, lactea obtinere & inferentia & efferentia, & pari modo aliarum partium Glandulas lymphatica habere & adducentia & abducentia, cogitavi, lymphatica illa Glandularum excretoria eſſe non poſſe, quòd aliunde originem ducant, & Glandulæ dictis lymphaticis nonniſi tranſitum concedant, uti ex *Fig.* XXVI. patebit.

Lymphæ tranſitus per Glandulas cur neceſſarius?

Non tamen fruſtraneus cenſendus eſt lymphæ, per Glandulas haſce, tranſitus; ſed credendum potiùs, lympham eò, duplici modo, ſubtiliorem reddi. *Primò*; quatenus particulæ ejus, arctiùs adhuc unitæ, in muſcoſa illa Glandularum ſubſtantia diſuniantur, & in plures particulas minores abeant. *Secundò*; à

dò; à spiritibus, copiosiùs per nervos in Glandulas affluentibus, sanguini reaffundendis. Frequentes autem hìc accedere spiritus, vel ex eo manifestum, quòd numerosos insertos videamus nervos, imò multò plures, quàm qui Glandularum sensui inserviunt. Idem etiam patet, in subjecti vivi vase lymphatico læso, lymphamque stillante, notabiliter inde emaciari corpora, ut taceam, quid periculi subsit, si, in Paracentehesi instituta, major extrahatur lymphæ copia, licet jam extravasata, quàm par est. Hæc autem lymphæ & spirituum miscela, adeo erat necessaria, ut hi sine lymphæ accessione (pro spirituum vehiculo inserviente) & illa sine spirituum adminiculo (motum lymphæ promovente) in sanguinem redire non possent.

Interim non diffiteor, Glandulas propositas vasorum lymphaticorum scaturigines esse non posse; etenim plus quàm semel observavi, tam

An nunquam Lymphatica originem ex.

Glandulis habeant? tam arctum inter lymphatica & arterias esse connexum, ut inflatâ arteriolâ, simul lymphaticum Glandulæ alicujus flatu fuerit distentum, ejusque lympha sæpe sanguinea, & loturæ carnis instar tincta, nobis sit visa.

Summopere tamen necessariam esse illam vasorum lymphaticorum in Glandulas insertionem, exinde concluderem; quòd vas lymphaticum surculos subinde emittat laterales, dum principalior ejus ramus Glandi tantùm incumbat, ramulos exeuntes iterum excepturus: uti ex *Fig.* XXVII. videre est.

Verùm ut eo rectiùs omnis lympha, Glandulam pertransitura, spiritibus irroretur, providus noster Conditor ubivis ferè lymphatica sub ingressum in plures abire ramificationes, & plurimis itidem exire ramulis voluit uti satis distinctè *Figura* XXVIII. explicat.

Glandularum Imò Glandularum utilitas tanta videtur, ut nullum Lymphaticum cur-

cursum suum absolvere possit, quin Glandulas in transitu salutare semper necesse habeat, uti potissimum apparet illis in locis, ubi nuspiam Glandulæ apparent, lymphatica tamen conspiciuntur; quæ per vias, Anatomicis nondum notatas, &, ut ita dicam, cæcas, Glandulam aliquam (quam tamen ut propriam non obtinent) quærant, eructentque in eandem, lympham, cum alia lympha aliunde prodeunte, commiscendam, & communi vase efferente, versus cisternam chyli, aliumve locum propellendam. Uti *Figurâ* XXIX. videre est. utilitas singularis

Nonnunquam Glandulæ, ad concava hepatis, portæ, adsitæ, undequaque, & anticè & posticè, plurimis lymphaticorum ramificationibus exornantur, Glandulasque ingressæ, tantam iisdem tradunt lymphæ copiam, ut inde canali satis amplo Glandula egrediatur, lymphamque suam in aliam Glandulam, sibi vicinam, eructet; quam- Vas lymphaticum notabile ad hepatis concava.

vis hæc posterior Glandula, præter vas hocce amplum, aliis adhuc irroretur vasculis lymphaticis, aliunde lympham accipientibus: potissimum illud in subjecto bovino conspicuum, ex quo glandularum harum, lymphaticorumque naturalis magnitudo delineata exhibetur *Fig.* xxx.

Hisce ita positis, certò constare videtur, vasa lymphatica Glandularum, ut vocant, Conglobatarum, excretoria non esse; sed omnes, quotquot sunt ejusmodi Glandulæ, ab aliis partibus, aut vicinis aut remotioribus, tanquam à primis fontibus, suos habere canaliculos.

CAPUT QUARTUM.

De prima Vasorum Lymphaticorum Origine.

Lymphaticorum Origo.

Quisnam *primus Vasorum Lymphaticorum sit exortus*, nemo hactenus detexit; sed Anatomicorum

rum etiam dexterrimorum fatigavit animos; idque non sine ratione: prima enim illorum principia adeò sunt subtilia, ut cultro non tantùm tractari nequeant, visumque penè fugiant; verùm injectiones subtiliores (cujuscunque etiam fuerint naturæ) imò Mercurium nostrum, aëremque infusum, propter valvulas obstantes vix admittant.

Interim variè hîc sentiunt Anatomici. Quidam nervos constituunt Vasorum Lymphaticorum principia; alii glandulas minores; alii membranas; nec deficiunt, qui à tendinosa musculorum parte eadem deducunt. Sed missis aliorum sententiis, dicam modò, varia me hanc circa speculationem molitum fuisse, variis experimentis (irrito licet ordinariò conatu) varia tentâsse, casuque tandem nonnulla detexisse, quæ lucem hîc adferre possunt. Anatomicorum sententiæ, de Origine Lymphaticorum.

Ante triennium mundando lieni Vitulino intentus, omnique Experimenta, quibus

dete- gitur Lym- phati- corum Origo. ſanguine, aquæ tepidæ ope, jam eloto, copioſum in arteriam ſplenicam infudi aërem, &, ſpiritu fortiùs adacto, non tantùm plurimas exiguas in ſuperficie lienis vidi elevari veſiculas, ſed ex iiſdem veſiculis vaſa prodire Lymphatica, flatu etiam turgida, & lienem perreptantia vidi, & quò diutiùs arteria fuit inflata, eò majorem notavi vaſorum numerum, ita ut, hâc arte, per inflictum Vaſis Lymphaticis vulnus aër immiſſus, & membrana linealis ferè tota lymphaticis ductibus obſeſſa fuerit viſa.

Ab eo tempore conjicere cœpi, Vaſorum Lymphaticorum principia ab arteriarum ſurculis emanare, idque aliquandò intermediâ Veſiculâ, aliquandò deficiente Veſiculâ, immediatâ ab ipſa arteria, venave: uti ſequenti Experimento manifeſtum redditur. Pulmonis humani (jam antè eloti) Vaſa arterioſa copioſo aëre diſtendens obſervavi, ex externa pulmonis ſuperficie Vaſcula prodi-

prodire lymphatica, varias anastomoses cum vicinis lymphaticis componentia, de quibus aliàs, Deo volente, pluribus.

Tertium observare licuit in testiculo virili, ex cujus tunica vaginali (inflatis priùs venis, spermaticis dictis) vas unum aut alterum lymphaticum egredi notavi; idque toties cum successu institutum, quoties flatus diligentiùs fuerit immissus. Eundem tamen successum, hoc in loco, ab arteria spermatica inflata non habuimus; quòd arteriola illa exigua admodum sit, & aër infusus eò usque penetrare non possit, ut primam Vasis Lymphatici originem subeat.

Sed si arctè adeò dicta vasa inter se cohæreant, quid obstat, *cur sanguis sub forma sanguinis non subintret vasa lymphatica?* Resp. Hoc necessariò non sequi; sic enim nulla in toto Microcosmo fieret secretio; omnes enim humores, (excepto chylo) ab arteriis, tanquam à

Cur sanguinem admittant Lymphatica?

primo fonte, dependent. Insuper demonstratu haud difficile, angustissimos arteriarum canaliculos, excludere ob pororum formam, omnes particulas heterogeneas, & transitum præbere liquori lymphatico. Simile judicium esto de spiritibus in cerebro, salivâ in Glandulis salivalibus, lacte in mammis, bile in hepate, urina in renibus, &c. Mercurius noster, licet admodum mobilis, in arteriam splenicam injectus, nullo modo lymphatica, lienem perreptantia, subingreditur, quum tamen infusus aër haud difficulter eas distendat: contrà, variis aliis in partibus nihil planè valet aër, in quibus tamen Mercurius noster facilem viam invenit.

Lympha sanguinea unde? Interim non diffiteor, vasa illa lymphatica lympham subindè vehere rubicundo colore tinctam, loturæ carnis instar se habentem. Hoc autem nunquam contingit in statu naturali, verùm post nimium & ir-

& irregularem sanguinis motum. Vel in quibus humidum (ob defectum alimenti) deficit; quâ occasione plerique humores vitiantur, & colore præternaturali tinguntur. Quid mirum itaque, hisce in casibus lympham reddi sanguineam?

CAPUT QUINTUM.

Veterum & Neotericorum circa usum Glandularum Conglobatarum Lymphaticorumque sententia rejicitur.

Hactenus itaque observata luce meridianâ clarius demonstrant, Veteres & Recentiores circa usum partium præscriptarum maximoperè erràsse. Dicebant enim illi destinatas esse Glandulas; Primò: *Pro vasorum divisionibus firmandis*, quum tamen in quàmplurimis vasorum divaricationibus nullæ conspiciantur Glandulæ, in quibus etiam multum obessent, san- Anatomicorum opiniones circa Glandulas Conglobatas & Lymphatica, an sint alicujus valoris?

guinis motum retardando. *Secundò : Pro humoribus superfluis, præsertim serosis, quia spongiosæ & raræ sunt Glandulæ, imbibendis*, & inde vulgò *Emunctoria* vocârunt. Sed quis rei absurditatem non concipiet, qui mente attentâ saltem attendat, exigua esse corpuscula Glandulas ; multum humoris excipere nescia, & ubi acceperint, eas statim morbosas reddi, hincque tot tumores, scirrhi, bubones, nodi, scrophulæ, cancri, &c. *Tertiò : Pro partibus humectandis ad faciliorem motum, vel aliàs ad prohibendam siccitatem.* Motum iis non facilitari, vel ex eo manifestum, quòd variæ corporis partes, in continuo ferè motu constitutæ, nullis ditentur Glandulis, ut Cor, musculi intercostales, musculi abdominis, &c. Quibus etiam partibus, quia non adsunt, siccitatem inducere non possunt. *Quartò : Ut succum nutritium nervis ministrent.* Nervis nihil Glandulæ, sed hisce

hisce illi aliquid ministrant, uti ligaturâ manifestum, injectâ enim nervis ad Glandulas tendentibus, tonum earum perire, & usu suo destitui, observabis: *Quintò*: Nonnulli *Fontes Pinguedinis* voluêre Glandulas. Verùm in multis, etiam sanissimis, nulla circa Glandulas occurrit pinguedo; ergo ex ejusmodi fonte pinguedo non erit eruenda.

Denique probabiliter statuunt; *Glandulas cribra esse, hoc modo conformata, ut dum ex arteriis in venas per capillaria transit sanguis; liberatæ à sanguinearum amplexibus serosæ partes, caloris vi, per convenientes sibi poros expellantur in capillaria Lymphaticorum.* Neque horum opinionem veritati esse consonam, vel ex eo probatur, quòd origo Lymphaticorum in Glandulis non sit quærenda, sed ex aliis partibus, quod jam demonstravimus, & demonstrandum erit ulterius in sequentibus.

CAPUT SEXTUM.

De Renum Vasis Lymphaticis.

Renum Lymphatica nova.

Expositâ jam Glandularum, vulgò Conglobatarum, nobis *Muscosarum*, Lymphaticorumque doctrinâ; progredimur ad visceris alicujus, Renis scilicet, vasa lymphatica, de quibus Anatomici nihil planè tradidere, aut obscurè admodum de iis locuti sunt. Quatuor vasorum genera jam dudum enumerârunt, sed de quinto, Lymphatico, altum apud Authores est silentium. Unicus, quod sciam, *Cl. Th. Bartholinus Cap. de Renibus* eorum mentionem facit his verbis: *Lymphatica vasa ad Renes quoque Lympham immediatè, ob viciniam deducere, in historia vasorum Lymphaticorum dubitabam.* Mox subjungit hæc verba. *Lymphæ ductus Renibus assignat Bellinus, accuratiori manu aliquando ostendendos.* Videmus hîc, *Cl. Bartholinum* dubium hæ-

hærere, &, quod planè impossibile, Lympham suam ad Renes deducere. Et *Cl. Bellinus* accuratiorem spectat manum, quæ eadem distinctiùs proponat.

Non hîc proposui, omnium Renis partium Anatomen exhibere, sic enim à scopo longè aberrarem, & Lymphographiæ meæ transcenderem metam: verbo dicam, quinque nobis in Renibus occurrere vasorum genera, quorum *duo* sunt *inferentia*, ut arteriæ & nervi, aliaque non admittimus, quæ enim aliqui cæca vocant, liquorem ex ventriculo vel intestinis immediatè in Renes deferentia, hæcce in rerum natura non dari, sed fictitia esse, certò credimus: & *tria efferentia*, ut venæ, ureteres, & vasa Lymphatica; inter quæ tamen tale occurrit commercium, ut uno malè constituto, reliqua sua patiantur incommoda.

Quadriennium est, ex quo, Renum circa fabricam occupato, inter

ter alia in conſpectum veniebant ſurculi duo exigui, aliquando tres, quatuorve vaſcula pellucida, lymphâ turgida, vaſis emulgentibus incumbentia. Hinc præter humanos, etiam porcinos, bovinos, leporinos & caninos examinare cœpi Renes; & ubivis vaſcula obſervavi lymphatica, ex concava Renis parte exeuntia, non tamen eundem curſum ſervantia; modò enim ſupra, modo infra venam emulgentem viam dirigebant, & diverſis in locis anaſtomoſi juncta, rectà, ut tunc credebam, in chyli receptaculum tendebant. Poſtmodum rem altiùs examinans notavi, illud locum quidem habere in ſubjecto canino, vide *Fig.* XXXI. ſed in humano, intermediâ glandulâ, lympham in ſaccum deferri chyliferum.

Qu's ſit Lymphaticorum ortus in Renibus? Magna autem occurrit difficultas, circa Ortum vaſorum lymphaticorum ex viſceribus exeuntium, & ſpeciatim, ex Renibus, de quibus ſermo eſt. Dixi antè, quomodo aëris

ris infuſione in vaſa ſanguinea, aliarum partium detexerim lymphatica, eademque arteriarum eſſe vaſa continua. Hic idem aër viam iterum invenit, & quidem primò in Rene cujuſdam apri. Inflatâ enim arteriâ emulgente, aër in lymphatica tranſiit, eaque diſtendit; Inflatâ verò ejuſdem nominis venâ, aër lymphatica non ſubiit. Contrà in ſubjecti cujuſdam juvenilis Rene, flatus per venam immiſſus, etiam lymphatica diſtenta reddidit, in arterias verò, non item. Hinc non obſcurè concluderem, arteriarum emulgentium extremitates, vaſorum lymphaticorum conſtituere principia, quamvis præciſè locum, ubi arteriolæ faciem ſuam deponunt, & lymphatici vaſis formam aſſumunt, notare non licuerit.

Poſtmodum plùs quàm ſemel obſervavi, ex iiſdem arteriis vaſa venoſa tubuloſque renales originem etiam ducere, talemque inter hæc atque illa vaſcula eſſe unionem, ut inflatâ

Conſenſus inter vaſa Renalia ſingularis.

inflatâ arteriâ venâve, flatu non tantùm diſtenderentur lymphatica, ſed aër copioſiùs etiam in ureterem immiſſus (ligatis antè venâ arteriâ emulgente) etiam vaſa ſubierit lymphatica. Succeſſum hujus vidimus magis optatum, ſi primum vaſa illa venoſa & arterioſa cerâ fuerint repleta: hoc enim modo ureter vacuus aërem immiſſum copioſiùs admittit & faciliùs in lymphatica tranſmittit.

De quibus ſermo eſt lymphaticis, eadem numeroſiſſimis gaudent valvulis, impedientibus, ne lympha motu retrogrado versùs Renes, à quibus eorum origo, redire poſſet. Hocque ubivis locum habet, ubi vaſa lymphatica in quavis alia corporis parte conſpiciuntur.

Præter detecta jam lymphatica ex ſima Renis parte prodeuntia, jam aliquoties ex gibboſa etiam ſuperficie exortus vaſorum lymphaticorum nobis fuit obſervatus. Ex gibboſa. Exigui enim ſurculi lymphatici in du-

duplicem truncum abibant, quorum alter ſuperiora versùs, alter versùs inferiora Renis dorſum perreptabat, factoque versùs vaſa emulgentia flexu, glandulam ſubingrediebatur, ex qua iterum rectà in capſulam chyliferam tendebat. Uti ex citata *Figura* XXXI. manifeſtum. Renum parte Lymphatica nova.

Morboſa quædam Renum conſtitutio, magis adhuc meum confirmat inventum. Hydatides namque variæ, in Renum ſubſtantia vel etiam ſuperficie non rarò conſpicuæ, digito quaſi idem demonſtrant, quales etiam vidit *Theodorus Zwingerus* Ephemerid. German. Dec. 2. ann. 6. p. m. 544. *Ren ſiniſter, inquit, ex tunicis evolutus, exterius ſex Hydatidibus conſitus fuit, quarum una & maxima ovum Columbinum æquans, ad latus vaſorum emulgentium appenſa, coloris lividi, ejuſdem cum vena emulgente fuit; cæteræ verò turgentes veſiculæ, hinc inde poſitæ, nuce avel-* Renum Hydatides unde?

avellanâ majores & minores fuerunt, omnes transparentes & pellucidæ. Ejusdem ferè naturæ Renes malè affectos viderunt *Clariss. Willius* Path. Cereb. Cap. IX. p. m. 417. & *Carolus Piso* in Tractatu suo, *De Colluvie serosa* Observ. 94. p. 359.

D. *Laurentius Wolffstrigelius* Cystin notabilem Reni adnatam, ad magnitudinem pilæ lusoriæ, subflavescente sero turgidam vidit, cujus historia & delineatio videre est, in *Ephem. German. Dec.* I. *ann.* I. *observ.* 43 Et casum haud absimilem notavit ac delineavit *D. Georgius Segerus*, ex cadavere quodam, cujus externa Renis superficies, circa extremitatem superiorem, vesica pellucido sero repleta, apparebat. De quibus vide Dec. I. ann. 2. Observ. 23.

CA-

CAPUT SEPTIMUM.

De Ovariorum Uteri Lymphaticis.

Post Renes, etiam Testes Fœmineos, Ovaria dicta, inspiciendos habemus; quòd lymphatica vasa copiosissimè ex iisdem prodeant. Summopere aliquando sum miratus, ex tam exiguæ molis corpore, adeo copiosos & amplos exire ductus Lymphaticos, quum tamen arteriolam obtineant admodum tenuem. Ubi namque simplex subingreditur ovarium vasculum arteriosum, ibi quadruplici, aut quintuplici ramo exeunt lymphatica notabilis magnitudinis. Hinc ingratum me facturum non spero, si hujus partis structuram paulò accuratiùs perlustrem.

Notissimum est, Ovarium variæ magnitudinis continere ovula, eademque continuò debere nutriri, aut succo quodam irrorari. Sed difficultas est; per quas vias nutri- Ovula in Ovariis quî nutriantur?

mentum tale ad ovula deferatur, quum arteriæ visibiles non conspiciantur: quæstio hæc minùs difficilis occurret; si attendamus, pleraque arteriarum vasa capillaria, non sanguinem, liquorem illum rubicundum, vehere; sed lympham potius, jam à reliquis sanguinis particulis separatam, transmittère. Crassiuscula enim capillaribus venarum in itinere erant tradenda, ut eò intimiùs reliqua penetrare, & oculorum interiora subire lympha posset: uti Experimentis, Mercurio ritè præparato, Tincturisque coloratis manifestum redditur.

Neque hîc obstare debet arteriæ spermaticæ teneritas, ac si illa lympham tam copiosam non veheret. Hæc enim cum ipsa arteria hypogastrica, tot in ovario componit anastomoses, ut, licet arteriæ spermaticæ non adessent, non tamen partium nutritio aut ovulorum fœcundatio cessaret, sed sanguis per arterias hypogastricas tantùm advectus,

vectus, huic usui inservire posset. Rectiùs tamen procedit, si à duplici fonte, arteriâ scil. hypogastricâ & spermaticâ, procedat; sic enim duo illi rivuli variis in ovarii locis concurrentes, majorem humori lymphatico imprimunt vim, & intimiùs ad interiora pergunt.

Hæc ut feliciùs procedant, notandum, varias hîc occurrere arteriarum intorsiones (capreolorum vitium instar implicatas) quæ arteriolarum divaricationes ita disponunt, talesque formant poros, ut nonnisi certum aliquod genus particularum transmittant. Partes interea crassiores, vasa venosa; & tenue superfluum Lymphatica subingreditur, relictis iis, quæ, vel pro nutritione, vel ovuli fœcundatione inserviunt. Pro varia tamen sanguinis constitutione, diversimodè ovula illa moventur; speciatim verò, dum post congressum, sanguinea massa, à fermento seminali notabiliter agitatur,

talemque ipſis ovulis introducit motum; ut illa, quæ antè vix conſpicua, jam caput exſerant, & tot admiranda includant.

Quid autem pororum diverſa valeat conſtitutio, aliàs diximus, & confirmatur Experimento ſequenti. Sumatur Charta Emporetica, oleo olivarum madida; huic ſi affundas miſcelam ex aqua & oleo: oleum tantùm trajicitur cum nonnullis ex aquæ particulis tenuioribus. Si verò charta priùs aquâ fuerit madefacta: affuſæ miſcelæ partes aqueæ citò tranſibunt, remanentibus omnibus oleoſis.

Animal ex ovo generari Experimento probatur.

Occaſione ovulorum incidit; non obſcurè nos antè indicâſſe, in iiſdem latitare fœtûs primordia: quam opinionem libenter amplectimur, & eò uſque defendimus, donec quiſpiam aliis ratiociniis & experimentis certioribus contrarium demonſtraverit. Experimentum interim, nuper inſtitutum, egregiè hîc pro eo militare videtur.

tur. Cani fœminæ, tertio poſt congreſſum inſtitutum die, extraxi, per vulnus abdomini inflictum, ſiniſtri lateris cornu (cujus ovarium jam duobus ovulis majuſculis notabiliter conſpicuum erat) inter vaginam & ovarium, medio loco, ligaturâ arctiori conſtrictum, repoſui, vulnuſque intra octiduum ad cicatricem perduxi.

Vigeſimo primo, poſt ligaturam injectam, die, canem, cultro Anatomico examinandum, inſpicio, & quod ante hariolatus eram, etiam plenè perſpexi. Siniſtri cornu pars (inter ligaturam & ovarium) duplici fœtu erat obſeſſum; altera verò portio (ligaturam inter & vaginam) planè vacua nobis viſa: quod manifeſtiſſimè probat, ovula ulteriùs, quàm ad ligaturam, propelli non potuiſſe, & in ipſis ovulis, aurâ ſeminali fœcundatis, fœtus quærendos eſſe, non verò in ſemine virili. Oppoſiti lateris cornu itidem inſpecto, tribus fœtibus (ſed

regulariter dispositis) distentum reperi. Notandum interea, unius atque alterius lateris fœtus jam consumtos, & in materiam purulentam pene conversos esse; cujus rei causam hactenus distinctè concipere non potui.

Lymphaticorum Ovarii descriptio nova.

Sed redeamus, unde digressi sumus, ad Vasa scilicet Lymphatica. Observavimus modò tribus, modò quatuor, subinde etiam quinque ramificationibus ab ovario exire, cumque iisdem alia, sed minora (& rariùs conspicua) conjungi. Ex ovariis prodeuntia, illa ampla sunt, & sæpe superant crassitiem in Tab. cit. delineatorum. Multiplici valvulâ sunt conspicua, & variis in locis, dum vasis spermaticis hederæ instar eadem amplectuntur, anastomosi junguntur, donec tandem simplici aut duplici ductu, sed satis amplo, saccum subintrent chyliferum. Uti *Fig*. XXXI. distinctiùs notabit.

Eorum insulæ necessariæ.

Aliquando, medio itinere, insulas ex vasis lymphaticis formatas vidi, eodem

eodem ferè modo, quemadmodum in ductu Thoracico frequentes occurrunt.

Propositæ modò anastomoses vel insulæ, summæ erant utilitatis; ne particulæ obstruentes, & mediâ viâ hærentes, lymphæ viam facilè præcluderent, sed lympha mobilis per ductus laterales, & vasa lymphatica patentia delata, cursum absolveret.

Præter vasa Lymphatica, tùm Renum, tùm Ovariorum, proposita, alii occurrunt Rivuli lymphatici, quorum nonnulli aortæ & arteriæ Iliacæ incumbunt: alii iterum, in opposita parte, cavæ venæque iliacæ contiguitate juncti sunt. Hi autem atque illi ab inferioribus partibus oriundi, Glandulam ingrediuntur, inde ex priori in secundam, & aliquando in tertiam, & sic porro in quartam (nam certus Glandularum numerus non ubique occurrit) feruntur, & vel soli, vel aliis anastomosi juncti, lympham suam, Arteriæ Iliacæ & venæ cavæ Lymphatica.

ſuam, in chyli ſaccum, tanquam in communem cloacam, evomunt. De quibus conſule *Fig.* XXXII.

Hocque non tantùm in homine, ſed & in brutis animantibus (in quibus primùm illud detexi) locum habet, cum ea tamen differentia; quòd Glandulæ hîc adeo numeroſæ, ut in ſubjecto humanó, non occurrant, verùm ordinariò unica in quovis latere (ſed major) vel duæ minores conſpiciuntur.

Unde Lymphatica Iliaca ortum ducant?

Unde autem vaſa hæc lymphatica originem ducant, haud difficilè demonſtrarem; ſed de iis, Deo volente, alio in Tractatu, ubi, præter hæc, etiam de lymphaticis artuum (à quibus verus illorum ortus) agere animus erit.

Quæ mala, Ovarii Lymphaticis, ſæpè ſuperveniant.

Quum jam ſumma demonſtratorum eluceat utilitas, ſic eadem ſua patiuntur incommoda. Longum nimis foret, omnia enarrare mala ab his fontibus & fluminibus oriunda. Quoties quidem prima lymphaticorum principia ſubtiliſſima non

non transmittunt lympham crassiusculam, & ita totam sanguinis diathesin invertendo, cachecticam dispositionem inducunt? quoties partes glandosæ, lymphâ crassiori infarctæ, vel terreâ gypseâve materiâ obstructæ, omnem impediunt lymphæ transitum? quoties lymphatica, ad crepaturam usque obstructa, per poros suos non transmittunt laticem serosum? quoties eadem non crepant, lymphamque, pleno gurgite, in abdominis cavum eructant, & ita ascitis incurabilis causæ existunt?

Quid! an non sterilitatis causa sæpe latitat in lympha illa crassiuscula, tenellas ovulorum partes obstruente & comprimente, dum subtilissimi sanguinis spiritus, ipsumque fermentum seminale virile, frustra in partes obstructas arietant, vix ullam ipsis inducere mutationem valentia? quoties denique obstructa lymphatica, tubas perreptantia, in magnam molem

aſſurgentia, & pondere ſuo latera eorum prementia, ovulorum in tubos impediunt introitum; taleſque caſus frequentiores ſunt, quàm Medici practici autumant, uti Hiſtoriis aliquot, capite ſequenti, ſumus illuſtraturi.

Sed notandum hîc venit, uterum cum annexis, Tabulâ citatâ notatum, facie inversâ demonſtrari, ut eò diſtinctiùs, quodvis vas lymphaticum, in conſpectum prodiret; cùm aliàs eadem nunquam accuratè in ſenſus incurrant. Et licet naturali magnitudine minor exſculptus conſpiciatur, quiſque tamen, rerum Anatomicarum ſtudioſus, haud difficulter, partes ſingulas diſtinguere poterit.

An Uterus ipſe Lymphatica obtineat?

Mirabitur fortè aliquis, cur nulla corporis Uteri addiderim vaſa lymphatica. Nolim hîc, credat curioſus, lymphaticis illud eſſe deſtitutum. Non certè; ſtatuendum potius, partem hanc, æquè ac alias, ſuis exornari canaliculis lymphaticis.

Ideo

Ideo tamen nec addidi, nec delineavi; quòd hactenus, eâ, quâ par erat, accuratione illa detegere non potuerim. Nihil autem æri incidendum censui, quod multiplici experientiâ non constaret, & quovis tempore demonstrare valeam.

Ne quis autem de rei hujus veritate dubitaret; Uterus bovinus hoc loco vices supplere debuit; in quo copiosa adeo, & tantæ magnitudinis occurrunt, ut cuivis sedulò inquirenti facili negotio appareant. Et quamvis pars antica suis gaudeat ductibus lymphaticis; posticam tamen (quæ lumbos respicit) repræsentare placuit; utpote vasculis majoribus distinctiùs exornatam. Dextri occurrunt eadem, & sinistri lateris, exiguis principiis oriunda, numerosissimisque valvulis conspicua, tandem truncum componunt duplicem, notabilis magnitudinis, qui uterum linquens, rectà pergit in lymphatica iliaca, & inde in chyli cisternam.

Uteri hnjus delineationem vide *Fig.* XXXIII.

Ureterum constitutio, & calculi in iisdem.

Circa *Ureteres*, quos Authores à renibus ad vesicam, æqualiter, (sed malè) extensos delineant, hoc observavi, & perpetuæ veritatis esse jam toties notavi; illos nunquam, tam in sexu masculino, quàm fœmineo, ubivis esse æquales; sed tribus, quatuorve, & aliquando quinque in locis angustatos conspici; speciatim verò, circa illorum exitum in vesicam, uti *Fig.* XXXII. monstratum dabit. Hinc ratio jam desumenda; cur calculi nephriticorum, sæpe hæreant in itinere, per ureteres faciendo, & patientes, potissimum si calculi latera habeant acutiora, tantos percipiant dolores, uti non ita pridem in variis observavimus. Ureteris propterea partem unam & alteram ita præparavimus, ut quisquis, facili negotio, colligere possit, quo modo, hoc casu, ureteres afficiantur. Uti *Figuræ* XXXIV. & XXXV. demonstrabunt.

bunt. Quæ præter calculos (tam circa primam ureteris anguſtiam, quàm ultimam ejus coarctationem) hærentes, etiam vaſa proponunt renalia, Adducentia; arteriam ſcilicet & nervum: nec non Abducentia; venam nimirum, ureterem, & vaſa lymphatica.

Si fibræ, ureteris membranas componentes, cedere ſatis neſciant; calculi, incruſtationibus novis obducti, incrementum ſumunt, ureteremque adeo obturant, ut omnis per hanc viam urinæ tranſitus denegetur. Ubi verò cedentes fibræ calculos minores tranſmittunt, & fortiori urinæ preſſione, vi ſibi viam facientes veſicæ vacuum ſubeunt, cum urina excludenda, non raró expelluntur. Quid calculum propellat?

Sed obſervatum ſæpius, calculos ejuſmodi, mole ſuâ quidem parvos, ſed, ob materiæ unionem compactiorem, in veſica hærere, calculorum futurorum nucleum conſtituere, cui facilè incruſtationes lapideæ, Calculorum Generatio in veſica.

pideæ, tanquam ſtratum ſupra ſtratum ſuperveniunt. Hocque iterum faciliùs accidit vitam ſedentariam agentibus, quorum urina tardiùs in renibus ſecreta, diutiùs in veſica moram nectit; dum particulæ ejus, ex ſale volatili urinoſo, ſpiritu limpidiſſimo, oleo fœtido, & terrâ fatuâ compoſitæ, nucleoque dicto junctæ, molem calculi adaugent.

Nucleus itaque talis, aut aliûs naturæ corpus aliquod terreſtre, plerumque adeſſe debuit, ejuſmodi poris donatum & ſuperficie, cui particulæ ab ipſa urina ſecretæ, adhærere & calculi incrementum promovere poſſent. Ut autem hæcce certò magis conſtarent, experimentum aliquod inſtituendum erat. Inciſo vivi animalis (canini v. g.) hypogaſtrio, per vulnus inflictum veſica extrahatur, dein per ejuſdem veſicæ membranas, ſecundùm ductum fibrarum, inſtrumento acutiori, in fundo læſas, globulus im-

Experimento confirmatur.

im-

immittatur ligneus ; mox, contrahentibus se fibris, vesica per vulnus abdomini antè inflictum repellenda, vulnerisque ratio habenda. Animal primo biduo tristiùs quidem, sed brevi post alacriter vivere & comedere incipit. Globulus autem vesicæ jam inclusus, vix aliam animali causatur molestiam, quam quòd vesicam ad excernendam urinam frequentiùs stimulet.

Hoc in statu animal per aliquot septimanas servetur: hinc, inspecto abdomine & vesicâ, jucundo planè aspectu observamus; globulum dictum exiguis calculis, quasi totidem crystallis, esse incrustatum: uti hisce diebus, felicissimo cum successu in Amphitheatro domestico D. D. Studiosis fuit propositum, demonstratumque. Particulam ligneam ex vesica extractam, vestitu calculoso indutam, nobisque inter curiosa servatam *Fig.* XXXVI. repræsentabit. Dissimili haud modo (si parva magnis comparare liceat) quo

quo ſaccharum cantum album bacillis ſuis adhærere videmus. Et hoc quidem modo calculus in renibus primùm genitus, bacilli inſtar, nucleum conſtituit, poſtmodum verò in veſica, particulis calculoſis, cum urina aliàs excernendis, obducitur, & in monſtroſam, tractu temporis, non rarò, magnitudinem excreſcit.

Ubi verò ejuſmodi nuclei deficiunt, rariùs calculi veſicæ formantur, quoniam corpora non adſunt, quibuſcum particulæ hæ heterogeneæ jungi poſſunt. Hinc non tantùm nucleus talis, aut globus ligneus, ſed varia alia, nucleorum inſtar ſe habentia, calculorum fundamentum conſtituere valent. Uti caſus ſequentes egregiè probant.

Hiſtoria rara. Adoleſcens, inquit *Nobiliſſimus Tulpius*, pag. m. 204. temerarius, fretus juvenili robore, ivit, in India Occidentali, venatum Urum, ſive taurum ſylveſtrem: ferox profectò, & indomitum animal. Verùm

rùm venatione infeliciter ſuccedente, ictus fuit graviter à tauri cornu; tranſeunte vulnere, per peritonæum, uſque in vacuum veſicæ urinariæ.

Cujus dilaceratæ tunicæ, plurimum ubi colligerent puris; immiſit illis Chirurgus, detergendi causâ ampliorem turundam, concinnatam ex complicatis filis. Evenit autem, ſive ægri incuriâ, ſive curantis negligentiâ, ut turundam hanc in ſe attraxerit veſica, obducens eam primùm muco, dein verò concreto calculo.

Unde occludi paulatim vulnus; emingi continenter pus; & collum veſicæ urgeri tam perenni mejendi difficultate; ut inde moveretur non levis ſuſpicio latitantis alicujus calculi. Quem etiam tandem ipſi exſcîdit Lithotomus, æquantem magnitudine pugnum humanum: & continentem in ſe turundam illam, quam diximus Chirurgo clanculùm fuiſſe ſubductam.

Liberatus hoc modo juvenis ponderosâ hâc mole, evasit ilicò inextricabile illud periculum, quod ipsum aliàs, miserandum in modum confecisset.

Alia. Alius, citato haud absimilis, casus oblatus *Clarissimo* p. m. Collegæ, *D. Lucæ Schachtio*: cùm attonitus videret, manu *dexterrimi Lithotomi* nostratis, *D. N. Smaltzii* p. m. per inflictum vulnus, calculi loco, extrahi duas fistulæ tabacinæ partes, callosâ crustâ notabiliter obductas. Quibus oblatis referebat examinatus patiens; se ante annos aliquot, post Lithotomiam, tunc temporis etiam institutam, pruritum vulneris, nondum consolidati, sensisse molestum, partemque læsam adeò irritantem, ut fistulâ tabacinâ, quam fortè ad manus habebat, vulneris latera exploraverit, & fricaverit pruriginosa; hancque fistulæ fractæ partem, vesicam urinariam subingressam, in illum usque diem, ibidem hæsisse affirmat. La-

Lapidis Bezoartici generatio, hîc lucem adferre poterit: hunc enim eodem ferè modo, principia sua aliquot duxisse, sæpius observatum. Et qui nuper mihi à spectatissimâ quâdam Matronâ fuit oblatus, pro specimine inservire poterit. Hic, figuræ oblongioris, centro suo abscondebat bacillum, rotundum, oblongum, ab una ferè ad alteram lapidis partem extensum, cui variæ incrustationes lapideæ, diverso colore (flavo potissimùm, albo & sanguineo) tinctæ adhærebant. Et quæ omnium extrema, eleganti lævitate conspicua fuit, colore etiam tali, quali ordinariò Lapis Bezoar orientalis donatus esse solet. Lapidis hujus delineationem, unà cum bacillo, & particulâ, incrustationes repræsentante, videre licet *Fig.* XXXVII.

Lapidis Bezoartici generatio.

CAPUT OCTAVUM.

De Lymphaticis Ovarii, &c. male affectis.

Lymphatici in Ovario male affecti historia.

Virginis, viginti quatuor circiter annorum, hypogastrium, magis ac magis in tumorem abit, quo non parum suspecta fuit habita, & quidem potissimùm, quòd nullum cachexiæ adesset signum; sed color faciei floridus maneret. Inexspectatò illa in alium morbum incidit (cujus historiam hîc referre, nihil ad rem) & brevi diem obit suum.

Aperto cadavere & abdomine inspecto, ut reliqua prætercam, gravidam eam fuisse, primâ fronte credebam, ob corpus uteriforme, pelvim occupans, nobis oblatum. Sed oculo propiùs admoto, illud, versùs sinistrum magis latus protensum, & ab utero, benè alioquin in hoc constituto, planè distinctum vidi.

vidi. Ovarii quippe finiſtri lymphaticum, mirum in modum extenſum, ſaccum formârat, adulti hominis caput æquantem, lymphæ, admodum claræ & tenuis, pintas ad minimum duas continentem, ipſum ovarium deſtruentem, & tubæ latera adeo prementem, ut nec ſtyli nec flatûs, per hanc viam, ad uterum daretur aditus. Vide *Fig.* XXXVIII. Hæc autem alio morbo ni fuiſſet extincta, diu adhuc ſupereſſe potuiſſet. Malum interea hocce, quod chronicum eſſe ſolet, pro incurabili eſſe habendum, ex ſequentibus fiet manifeſtum.

Mulier triginta ſex annorum benè diſpoſita, à congreſſu cum marito peracto, ingravidationis percepit indicia, & quæ antè, aliquot jam pepererat liberos, eodem modo ſe affectam perſentit; hac ſaltem cum differentia, quòd venter ſolitò magis extenderetur, & jam ad prodigioſam magnitudinem veniret, quodque tamen patienter Alia Hiſtoria.

F 3 tulit,

tulit ; potiſſimum quum obſtetrix & mulieres vicinæ, prognoſticum facientes, pro certo haberent, eam ſi non geminos, fortè tergeminos in lucem edituram.

Illa interim benè colorata, de nullo urgente ſymptomate conqueritur, niſi quòd ſpiritum (ob diaphragma nimis preſſum) cum difficultate duceret ; & urinæ aliquâ incontinentiâ laboraret ; quæ tamen incommoda alacriter ſuperare conata, nòn immemor, gravidis haud raròeadem ſupervenire.

Elapſis itaque novem menſibus, partûſque tempore inſtante, ex improviſo dolores parturientem apprehendunt, & modicâ aquarum mole elapsâ, fœtum ſaniſſimum in lucem edit, fœtumque unum aut alterum adhuc ſequuturum, nulla adſtantium dubitabat ; quòd venter in monſtroſam ferè magnitudinem elevatus, parum ſaltem ab ejus extenſione remiſerat. Poſt lochiorum fluxum, viribus recuperatis

ad

ad ordinaria redit munia, ventre non minus elevato, ac si octo vel novem mensium gravida foret.

Decimâ octavâ à partu septimanâ me conveniens, opem meam implorabat, nescia quid mali esset. Quos consuluerat Doctores, alii Asciten, alii Tympanitidem constanter affirmabant. Verùm intelligens, ipsam (bilance examinatam) ponderare centum quinquaginta & quatuor libras: ante conceptionem verò, nonnisi centum & triginta ponderâsse, eamque interea temporis obesiorem non fuisse redditam, certò concludere potui; non Tympaniticum, sed Hydropicum esse affectum, nullo tamen modo Asciten: experientiâ enim didiceram, illas, quarum facies colore grato est rosea, quæ satis benè comedunt, bibunt, alvum deponunt, urinamque sine notabili molestia excernunt; quarum corpora nec purgantibus, nec diureticis, nec diaphoreticis multum auscul-

tant, quemadmodum & hæc: illas, inquam, ordinario affectu Uteri, Tubarum, vel Ovariorum laborare hydropico, lymphamque, peculiari ſacculo incluſam, nullâ arte extrahi poſſe.

Suaſi itaque, diætam regularem continuò ſervandam, malumque hocce incurabile patienter eſſe ferendum. Illa conſilium meum negligens, medicum adit circumforaneum, qui certam ipſi pollicetut curam; quamque etiam aggreditur; ſed præſcripta varii generis medicamina, malè admodum, cedere videns, patienti, viribus haud parum jam attritæ, prudenter valedixit.

Neque hoc ſatis eſſe credebat patiens; relicto circumforaneo, Chirurgum quendam adiit ſciolum, & de ſua encheireſi, ut ſolet, ſatis glorioſum. Hic fronte ſeverâ, habito examine, paracentheſin abdominis inſtituendam ſuadet: quamque etiam, ſine longiore mora, ſequenti die inſtituit, ſed infeliciſſimo cum ſuc-

ſucceſſu. Aquæ enim, ex ſacculo membranaceo exeuntes, parcè admodum prodiêre, ſed abdominis viſcera potiùs inundârunt. Accreſcentibus ilicò ſymptomatibus, triduum intra fuit extincta. Pluribus Hiſtoriam hanc proſequi non potui, quòd cadaver inſpicere non licuerit. Manifeſtè interea docemur, multùm præſtare ejuſmodi patientes intactas linquere, quàm, certiſſimo interitu, mortis horam accelerare.

Plures hujus generis caſus referre poſſem, quos ſtudio prætereo, in praxi mea olim obſervatos: & hoc ipſo tempore nonnullas novi, eodem malo laborantes, nullâ arte reſtituendas. Notabilis tamen Hiſtoria, à Clariſſimo D. *Drelincurtio*, Collega honorando, communicata, hîc adjungenda erat.

Die vigeſimo Junii, 1681. Domicella 35 annorum, vigeſimo ætatis anno viro nupta, quatuor interea pepererat filios, & filias totidem. Tertia Hiſtoria.

F 5 Partus

Partûs temporibus prodigiosam aquarum quantitatem excernere solita, potissimùm partu ultimo, qui fuit 27. Februarii 1678.

Quo die, elapsis aquis, filioque satis vegeto in lucem edito, geminum restare creditum fuit; sed eo non prodeunte, doloribusque, in modum novorum conatuum, continuantibus, vocor. Permagnum & inæqualem in sinistro inguine percipiens tumorem, judicavi testiculum sinistrum, tumore scirrhoso obsessum, & consequenter malum esse incurabile. Brevì notabiliter adeò venter ejus inflatur, ut extensus magis, quàm tempore graviditatis appareret: & ab eo tempore, ad oculum apparuit, tumorem in majorem assurrexisse molem; usque dum quarto Maji 1681 vitam cum morte commutaret.

Ope paracenthesios, quadraginta ex abdomine extraximus aquæ pintas; &, separato testiculi sinistri tumore, testis insuper pendebat libras

libras decem. Tumor erat tuberosus, inæqualis admodum, & totus compositus infinitâ globulorum quantitate, coloris variegati, & consistentiæ diversæ.

Examine distinctiùs instituto, notatum fuit; testiculum hunc monstrosum, originem sumere, ex vesiculis seminariis, ad illam magnitudinem accretis; quarum aliæ humorem serosum, & limpidum continebant; aliæ humorem serosum ex flavo nigricantem, sed mobilem, & leviori attactu, exstillantem: aliæ serum glutinosum & melli non absimilem; aliæ iterum liquorem gelatinosum, crassiusculum, attamen transparentem capiebant. Denique aliæ erant gypseæ & grumosæ, aliæ coriaceæ, & totaliter scirrhosæ, atque ut totidem ganglia conspicuæ, aut ut tot lupi durissimi.

Omnes inter se cohærebant fibris duriusculis, coriaceis, firmiterque peritonæo annexis. Quædam

nuci,

nuci, aliæ ovo columbino, nonnullæ Gallinæ ovo æquabantur; ſed inter illas ternæ conſpicuæ erant, pugni magnitudini non cedentes, & non abſimiles illis, quas *Veſalius* deſcribit *lib.* 5. *cap.* 9. Impoſſibile viſum numerare reliquas, quas comparabam (exceptâ illarum magnitudine differente) cum vaccarum cotyledonibus, partui proximarum.

Lateris hujus affecti tuba flaccidior erat, ſed flatum tamen facilè admittens. Teſticulus dexter, reliquaque uteri ſana erant, ſed prodigioſæ teſticuli ſiniſtri veſiculæ, & potiſſimùm, quæ leviori attactu lympham ſtillabant, opinionem noſtram confirmârunt alicujus hydropis ſpeciei; quam Magnus noſter Hippocrates diſtinctè notavit lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, ubi harum veſicularum, aquâ repletarum facit mentionem; &, quæ crepantes, originem conſtituunt, diluvii lethalis, nos inundantis, vitæque

que noſtræ lampada extinguentis.

Notandum hîc, quadraginta pintas, ex abdomine eductas, componere ſtopas Hollandicas decem, ſive quinquaginta libras ponderis mercatorum : junctiſque inſuper decem libris teſticuli ſiniſtri ; quis nobiſcum non mirabitur, Domicellam potuiſſe ſupereſſe, ſexaginta librarum onus in abdomine geſtantem, attamen ſingulis vicibus menſes, ut antè, regulares habentem?

Exiſtimamus obſervationem 44. lib. IV. *D. Tulpii*, & nonnullorum aliorum malè fuiſſe enarratam; quodque, quum aſſignarent hydropem, cornubus uteri affixam, debuiſſent notâſſe id, quod nobis notatum, ovi ductus ſcilicet ejuſmodi in occaſionibus fuiſſe ſanos, ſed ovarium malè conſtitutum.

Huc uſque *Clariſſimus Drelincurtius*. Sed, ut pace ejus hoc addam, diſtinctiùs adhuc judicâſſet, ſi vaſa ovarii lymphatica, primùm à nobis detecta, ipſi fuiſſent cognita;

cer-

certò sibi persuasum habuisset, præter vesiculas seminales, alias occurrere vesiculas, ab obstructis lymphaticis oriundas, lympham, sed aliter constitutam, continentes: quodque etiam haud obscurè apparet ex *Clarissimi J. M. Hoffmanni* observatione *Dec.* 2. *ann.* 5. *obs.* 207. *Ephem. Germ.* Ubi inter alia hæc habet.

Historia quarta. Præter ovula, anno abhinc superiore, in cadavere infanticidæ, solertissimis nostris philiatris demonstravi hydatides, sive vesiculas orbiculares, humore limpidissimo repletas, numero tres, magnitudine ovula seminalia vera superantes, & à membrana exteriori, testiculum sive ovarium dextrum, quâ parte uteri fundum recipiebat, involvente erumpentes, proximèque sibi invicem accumbentes, quas cùm dein aquæ fervidæ immersissem, humorem inclusum non adeo promte, quemadmodum seminalem ovulorum liquorem, concretum

tum deprehendi, ſed aliquantum ſaltem turbidum factum. Originem dictarum veſicularum ſi quis ex me quærat, quantum conjecturâ aſſequi licet, exiſtimo, veſiculas tales eveniſſe, aut propter ruptas aliquas tunicæ ovarium inveſtientis fibrillas, & lympham hinc in veſicularem formam concretam; aut propter lympham interceptam, tunicamque ovarii diſtendendo in veſiculas attollentem: non abſimili modo ac à ſero, quod cutis poros permeavit, ſub cuticula coërcito, hancce in veſiculas elevari ſæpius cernimus. Huc uſque Cl. Author. Quocum circa originem veſicularum harum planè non convenirem; quum detectis jam vaſis lymphaticis, ab iiſdem malè affectis, eaſdem deducere, nihil facilius.

Taceo hîc ſtupendam partis hujus hydropem, à *Clariſſimo D. Munnix*, Profeſſore Ultrajectino, obſervatam. Nec non raram eam, in cornubus uteri à *Nobiliſſimo Tulpio* *cap.*

cap. XLIV. f. 369. notatam ; quorum affectuum causa & origo rectius manifestabitur , si ad Lymphatica nostra tum Ovarii , tum Tubæ Fallopianæ recurramus.

Prætereo insuper tot Hydatidum genera , variis in abdominis partibus conspicua , & hepatis etiam superficiem concavam , non rarò obsidentia. Vesiculæ autem istæ, vasa lymphatica sunt , quorum ductus , in quibusdam tractibus, obstructiones patientes , à tergo arietante lympha , in vesiculas, primò minores , sed sensim majores , attolluntur ; quæque etiam, pressio si major fuerit , lymphaque acrior , disrumpuntur , lymphâque in abdominis cavum eructatâ , periculosæ Ascitis signa manifestantur.

CA-

CAPUT NONUM.

De Lymphaticis Peritonæi, hujusque Hydrope, Historiæ Rariores.

Anatomicos inter curiosiores lis agitatur atque controversia: *An Peritonæum Lymphatica obtineat, nec ne?* Plurimi eadem negant, & potissimùm ii, qui nulla admittunt lymphatica, præterquam, quæ à glandulis conglobatis oriuntur: & cùm nullas in Peritonæo detegerent tales glandulas; certò ipsis conclusum; ejusmodi lymphatica non occurrere. An Peritonæum Lymphatica habeat?

Alii tamen, inter quos *Clarissimus Rudbeckius*, curiosus sui temporis vasorum lymphaticorum indagator, se eadem inter musculos abdominis, transversos & obliquos, Peritonæum perforantia, & chyli cisternam ingredientia, vidisse affirmat. Nos tamen situm illorum vasorum longè alium ibidem inve-

 nimus,

nimus, hincque necessarium duximus in eadem diligentiùs inquirere, ut Novi illius Morbi (novum voco, quòd antè incognitus fuerit) causam, *Peritonæi Hydropem* intelligo, rectiùs perlustraremus: cui rei experimentum, in canibus institutum, jam proponendum, lucem non mediocrem attulit.

Methodus dicta vasa inveniendi. Urethrâ ligamine priùs constrictâ, per inflictum venæ crurali vulnus, tantam liquoris diuretici infudi quantitatem, quantam animal, ne extingueretur, ferre posset, sanguinemque hinc arteriosum, & consequenter etiam lympham, tincturâ nostrâ gravidam (quo etiam necessariò lymphaticâ distinctiùs prodeunt) conspicua reddidi, & inter illa mihi selegi, quæ venarum, quas musculos superiores Anatomici vocant, consortio gaudent, uti *Figur.* XXXI. antè citata, notabit. Qualem autem in cursu, versùs chyli cisternam, lympha hujus sibi eligat viam, eadem *Fig.* monstrabit.

Liga-

Ligatis, hoc modo, circa exitum venarum dictarum, lymphaticis, statim eorum ramificationes, inter musculos abdominis & speciatim ex membranis, dictis musculis propriis, nec non inter duplicaturam Peritonæi, hinc illinc dispersas notavi, aliudque principium invenire non potui: ibidem autem verum esse principium, eò faciliùs credidi, quod in tot aliis partibus membranaceis, veram detexerim lymphaticorum originem.

Vasa illa, variis ramificationibus in unum truncum abeuntia, iterum in tres quatuorve dividuntur ramulos, per supremam Glandulæ Iliacæ partem dispersos, unde iterum pergunt in vas lymphaticum majus; venæ cavæ incumbens, aut latera ejus tangens.

Hæcce autem lymphatica eadem & graviora pati mala perquam necessarium videtur: præterquam enim quòd, ut reliqua, obstructiones patiantur, in hydatides abeant;

& ita variæ magnitudinis vesiculas (uti historiæ testantur) forment: insuper ab abdominis musculis, solito magis extensis, illud periculi subeunt. Speciatim id in voracibus, helluonibus, & passim in gravidis metuendum. Dum ab una parte musculi extensi renitentes, ab altera ventriculus, intestinaque ingestis repleta, vel uterus notabiliter gravidus, tanta cum vi premit, ut non exiguus adsit metus, ne vehementi illâ pressione dicta vasa lymphatica crepent, lymphaque uti non raró contingit, intra duplicaturam peritonæi deponatur.

Quomodo male afficiantur Lymphatica peritonæi?

Quid mirum itaque, peritonæum hoc modo sacciforme reddi; continuo aquæ stillicidio, membranam unam ab altera recedere; externè musculos abdominis unà cum integumentis, internè verò viscera nimium comprimi, indeque maximas in œconomia animali excitari turbas, uti sequens historia testificatum dabit.

Anna

Anna K. quinquagenaria, aliquot liberorum mater, quadragesimo ætatis anno, post irregularem menstruorum fluxum, passionibus Hystericis graviter affici cœpit; iisdemque vix liberata, de dolore & tensione in hypogastrio, cum umbilici prominentia, fuit conquesta. Malis hisce indies magis ac magis se extendentibus, quarto miseriarum suarum anno, de alio insuper, à priori distincto tumore, partes magis internas & uterinas occupante, multoties conqueri cœpit. Abdomen interea, præ singulari illa extensione, & ob umbilici prominentiam, pugni magnitudinem facilè superantem, monstrosæ jam magnitudinis conspiciebatur. Historia notabilis Hydropis Peritonæi à laceris Lymphaticis.

De continuis præterea lumborum doloribus, non levium molestiarum suarum causis, non temerè conquerebatur, uti per excretionem multorum, diversæ magnitudinis, calculorum satis fuit manifestum. Et quamvis urgente siti, ut

plurimum multum biberet, non nisi parum tantùm pallidiusculæ, nec sine magno sæpe dolore, excernebat urinæ.

Quadragesimo octavo ætatis anno, cessante jam evacuatione menstruâ, magnam coagulati sanguinis per uterum excrevit quantitatem; appetitus, siti auctâ, minuebatur, & respiratio per intervalla adeo ipsi fuit difficilis, ut sæpe, cervice erectâ, spiritum ducere fuerit coacta. Alimento demum omni, omnibus recusatis remediis, viribusque attritis, tandem miseram cum morte commutavit vitam.

In aperto cadavere, 1680. die 21. Januarii, sequentia observavimus, præsente *Clarissimo*, *Experientissimo*, Doctore, D. E. *Edingio.*

Superiores corporis partes, thorax scil. caput, manusque macie pene consumtæ; pedes tamen notabiliter à naturali non declinabant statu, nisi quòd sinister dextro reperiretur distentior.

Para-

Paracentesi prope umbilicum institutâ, nonaginta & quinque eduximus aquæ libras, quam fluidam ubivis, & cerevisiæ Roterodamensi, quoad colorem, non dissimilem invenimus. De aliquali eandem participâsse salsedine, conjicere licuit, ex particulis scintillantibus, superficiei aquæ innatantibus.

Factâ musculorum abdominis, macie ferè consumtorum & putrefactorum, cruciali incisione; vitium nobis aliud, primâ fronte non apparuit, quàm in hydrope ascite observare solemus; verùm in hepar inquirentes, attoniti stetimus, quia nullum omnino reperiebatur, adeoque novum morbi genus ibidem manifestatum iri. Pergebamus itaque in omenti, ut & intestinorum, mesenterii, pancreatis, lienis, renum, &c. inquisitione; verùm nihil reperimus, ita ut unanimi consensu jurâssemus, nullum illorum viscerum adfuisse, imò ipsas partes ute-

rinas (notabili tumore pyriformi conſpicuas, infantis primùm nati caput magnitudine ſuâ ſuperantes) diſtinguere non potuimus. Harum namque partium tumor materiâ purulentâ ſummè diſtentus, adeò obſcuram reddidit partium harum faciem externam, ut eo momento nihil diſtinctè dijudicari potuerit.

Dictis itaque partibus accuratiore manu inveſtigatis, cultri aciem profundiùs adegimus, & mox omnia, quæ antè latuerant, ſeſe manifeſtârunt viſcera; peritonæumque ſacciforme induiſſe figuram, intra cujus duplicaturam tanta aquarum moles abſcondita fuerat, obſervatum; internamque membranam ab externa ſeceſſiſſe, & adeò incraſſatam fuiſſe, ut altera tantùm Peritonæi lamina naturalem hujus membranæ conſtitutionem triplo quadruplove craſſitie ſuâ ſuperaret, & cavitate ſuâ accuratiſſimè aquam extravaſatam ſervaret,

ret, ut ne guttula quidem abdominis viſcera irroraret.

Separatâ etiam interiorè Peritonæi membranâ, advertebamus, ne minimam quidem adeſſe omenti portionem, ſed inteſtina flaccida, vacua & (aquæ preſſione) invicem quaſi contracta, ſerie tamen & ordine ſolito occurrere. Uterus, cujus tubis aliſque veſiculæ quædam exiguæ, aquâ lympidâ plenæ, adhærebant, cujuſque ovaria varia exornabant ovula, ſolito ſe habebat modo.

Ren dexter flaccidus & ferè conſumtus, ſiniſter verò laudabilioris apparebat aſpectûs, cujus tamen canaliculis, in pelvim hiantibus, varii adhærebant, diverſæ magnitudinis, calculi. Hepar naturalis conſtitutionis, ut & Lien; niſi quòd naturali minor conſpiceretur, cui tamen, ut & pleriſque abdominis viſceribus adeò firmiter adhærebat interior Peritonæi membrana, ut non niſi ſumma cum mo-

lestia ab iisdem avelli posset.

Ut reliqua, Morbi hujus historiam spectantia, prætercam, & ea tantùm, quæ Peritonæi Hydropem concernunt, proferam; haud absre futurum putavi, si probavero morbum hunc adeò rarum non esse, sed frequentiùs quidem in praxi occurrere, licet omnes tam Veteres quam Neoterici, de vero hujus morbi fonte nec judicare, nec curam convenienti methodo instituere potuerint. Frequentiùs autem morbum hunc occurrere, haud obscurè ex Veterum Neotericorumque scriptis colligere possimus. Consule præprimis egregium p. m. Amstelodamensium Practicum & Virum Consularem *Nicolaum Tulpium*, qui sequentem nobis reliquit Historiam lib. IV. cap. XLIII.

Aliæ Historiæ. Jugitta, inquit, Pictoris uxor, cui venter ab ineunte ætate fuerat durus ac distentus, sentit eundem, menstruis minus convenienter fluentibus, quotidie magis magisque ele-

elevari, paulatimque in eam excrescere molem, ut contineret centum & decem aquæ libras, uti post ipsius obitum, omnium oculis exposuit anatome, verus Medicinæ oculus. Quod tamen exuberans aquarum pondus, sine magna corporis ac virium jactura, tam aptè septem plus minus annis, tulit mulier animosa; ut potuerit perinde atque sanissima, non quocunque tantùm deambulare, verùm etiam peregrè proficisci, & quod mireris, ascendere excelsam Clivensium turrim.

Dissecto verò cadavere, apparuit, omnem hanc aquarum congeriem delituisse inter duas Peritonæi tunicas, quæ induerant crassitiem digiti annularis, sub quarum infima parte, conspiciebantur pleraque omnia viscera ut sarta & tecta, sic etiam ab omni omnino incommodo ac detrimento integra & tuta &c.

Similem Peritonæi Hydropem vidit

vidit *Cl. G. Stratenius* Principi Araufionenfi p. m. à Medicinis.

Viginti novem libras aquarum, diftentas reddidiffe Peritonæum cujufdam virginis 20. annorum, poft mortem infpectæ, teftatur *Cl. Blafius* obferv. Medic. part. 1. obf. 18.

Haud abfimilem cafum refert *Martinus Bogdanus* obferv. Anatom. Chirurg. obf. 11.

Audi præterea *Marcellum Donatum* fol. 340. Quamvis, ait, Galenus proprium aquæ hydropis locum, cavitatem magnam abdominis internam ftatuat, nihilominus & intra Peritonæum & reliquas partes, inferiorem ventrem conftituentes, aquæ portiones fæpe reperiri fectione comprobatum eft. Et *Jacobus Camenicenus*, Epiftolâ ad *Andr. Mathiolum* lib. 5. Epift. refert de quodam, cui aqua inter tunicas Peritonæi adinventa fuerit.

Denique *D. Helwigius* in E-

phem.

phem. Germ. notat; in cadavere cujusdam mulieris inter duplicaturam Peritonæi, aliquot mensuras seri fœtentis repertas fuisse. Verùm omnes cum præfato modo *Tulpio* incertam morbi causam pronuntiant, siquidem via, per quam lympha inter Peritonæi perveniat membranam, ipsos lateat: quum nobis luce meridianâ clarius appareat, à vasculis hisce lymphaticis laceris, hanc hydropis speciem originem traxisse, copiamque humoris lymphatici eructatam fuisse.

Insolitus hîc aquarum situs, cogitandi ansam dabit Eruditis, quid manus Chirurgicâ, in extrahendis hisce aquis, valeat; & quale inde ægrotantes, percepturi sint emolumentum. De quibus propterea in hac hydropis specie longè tutiùs expeditiùsque paracentesin instituere licebit, quàm quidem in aliis hujus naturæ morbis, in quibus viscera naturaliter alioquin disposita, ab irrorante & conspurcante hac aqua

An paracenthesis hic locum habeat?

ita

ita ordinariò vitiantur; ut, extracta licet aquarum mole, nihilominus ferè semper moriantur ægrotantes; in hoc verò casu, abdominis viscera illæsa manent, & planè libera à lympha hac extravasata, plerumque malè constituta.

Prudentioris itaque Medici erit, vigorem patientis considerare, qui si constans maneat, fluctuationem ferè nullam persentiat ægrotans, gratum & vividum faciei colorem si servet, exercitiis notabiliter non fatigetur, eo in casu encheiresi Chirurgicâ elicerere licebit, quam saccus hic Peritonæi continet aquam.

Confirmatur exemplo.

Quæ sequitur Historia, hocce confirmare videtur. Reverendi Pastoris conjugi, tumor adeo ingens in dextro inguine paulatim subnascitur, ut nec corpus erigere, nec progredi sine ligneo adminiculo posset. Vocatus in consilium, tumorem, præmissis universalibus, per debita linimenta & emplastra,

satis

ſatis diu applicata, reſolvere tento; cæterum dum eundem, neque diſcuti, neque emolliri, ſed indies potiùs augmentum capere cerno, ex tumoris figura circulari, & ſuppreſſis menſtruis, malum profundiùs deliteſcere, & quidem in ipſa uteri tuba perſuaſus, de Paracenteſi cogito, & dum ægram operi faventem intelligo; Chirurgum lanceolam, in decliviorem tumoris partem, ſatis profundè adigere jubeo; ſed cùm nihil, niſi modicum ſanguinis, efflueret, turundam longiuſculam & duriuſculam vulneri intrudere eidem præcipio, quam cùm eodem die iterum extraheret, aqua limpida & inodora ex vulnere cum impetu proſilit, quæ deinceps ad plurium librarum menſuram per vices extracta, præter illam, quæ per vacua muſculorum ſpatia in crus lateris affecti deſtillaverat, illudque in immenſum tumorem ſubſtulerat, qui tamen faſciis lineis, phlegmate vitrioli conſper-

ſperſis, cruri circumpoſitis, ſæpiuſque renovatis, intra paucos dies diſcuſſus eſt, vulnus ultra trimeſtre ſpatium apertum ſervatum, dein debitè clauſum; matronaque optima integræ ſanitati reſtituta, & poſt iterum imprægnata filiolam ſanam feliciter peperit. Hæc *Clariſſimus Th. Bartholinus* habet tom. 1. act. med. p. 140. affectumque hunc ut Tubæ aut Ovarii Hydropem conſiderat.

Nos judicaremus potiùs, Hydropem fuiſſe Peritonæi; quod inciſo tumore externo, unà cum tuba, aqua in cavum abdominis aliàs ſeſe exoneràſſet, & ita viſcera ejus conſpurcâſſet, non ſine præſentaneo periculo ſanitatis. Si dicas coalitum fortè fuiſſe ovarium tubamque cum peritonæo; neque hoc probabile, quia nemo Anatomicorum (ſaltem quantum nobis conſtat) coaleſcentiam harum partium, hoc modo, unquam obſervavit. Et quod iterum fuerit imprægnata mulier,

mulier, illud ipſum probabiliter indicat, tubas cum ovariis non fuiſſe affectas. Præterea vulnus, per trimeſtre ſpatium, apertum ſine noxa potuiſſe ſervari, inciſis abdominis integumentis, cum muſculis peritonæi & tubis, nemo facilè mihi perſuadebit.

Statuendum itaque, Hydropem fuiſſe Peritonæi, uti ex loco affecto & tumore circulari, qui ſe manifeſtabat, conſtat; prior autem ſanguinis proventus à muſculi obliquè aſcendentis inciſione facilè deducitur. Lymphæ nihil, poſt primam inciſionem, egrediebatur, quod latera membranæ peritonæi craſſiora inciſa, preſſione muſculorum abdominis, adeo arctè fuerint unita, ut nihl aquæ exierit; verùm, ab immiſſa turunda duriuſcula & longiuſcula, dilatatum vulnus magis patulum redditum, & hoc modo aquis exituris viam præbuit.

Haud abſimilem Hiſtoriam Medicus mihi familiaris in fœmina, ſé- Aliud Exemplum.

 ptem

ptem liberorum matre, notavit. Patiens, anno 1666. febre ardenti continuâ, haud parum fatigata, & jam penè ab eadem liberata, abdomen ſibi ſenſim elevari, & ita extendi percipit, ut menſtruo ſpatio, præ nimia aquarum mole, ſpiritum ducere vix ampliùs poſſet. In conſilium vocatus medicus, poſt varia incaſſum tentata, paracenteſin proponit, quam etiam lubenter admiſit anhela patiens, & undecim dierum ſpatio, partitis vicibus, Methodo Barbettianâ, viginti quinque libras aquæ eduxit Chirurgus, præſente Medico.

Interea temporis non deſinit patiens, ob prægreſſam febrim, admodum eſſe languida, liberaliùs licet reſpirans; ſed quæ nihil antè præſtârant medicamenta, per os aſſumta, (factâ hâc operatione) haud difficilè reliquam ſaburram, aut diureſi, aut catharſi expulerunt. Donec tandem feliciter reſtituta in publicum prodierit, ad munia ordina-

dinaria redierit, & ab illo tempore sanissima vixerit; quo in statu & hodiè adhuc versatur, annum agens sexagesimum septimum.

Quæritur; Quare uterum gerentes præ aliis magis obnoxiæ Peritonæi Hydropi sunt? quod difficile conceptu non erit, si consideremus tempore graviditatis, musculos abdominis & peritonæum, mirum in modum ab utero extenso distendi, quâ occasione vascula Lymphatica Peritonæi comprimi necessum erit; compressione illâ, motu lymphæ præpedito, lympha hoc modo pressa hydatidem format; quæ tamen multum extendi nequit, ob partium circumjacentium renitentiam; hinc crepant, lymphamque intra duplicaturam peritonæi deponunt.

Factâ jam paracentesi, earundem partium pressio, extremitatem vasis lymphatici, lympham eructantis, disrupti iterum comprimit; vas læsum, fibris circumjacentibus sese contrahentibus, ulteriorem lym-

phæ egreſſum impedit ; & in eo curationis fundamentum conſiſtere videtur. In Hydrope Aſcite vero, ſi à vaſculis lymphaticis diſruptis orta, idem non contingit; vaſculum enim ſemel ibidem diſruptum & apertum difficillimè clauditur, quòd liber lymphæ exitus non impediatur; & hæc eſt ratio, cur adeo periculoſus ſit Hydrops Aſcites, à diſruptis vaſculis lymphaticis ortus.

Aliquoties operationem in Aſcite laborantibus inſtitutam vidimus, ſed ubivis eventu infelici. Hocque etiam omnes, quos novi, Practici experientiſſimi, & in arte ſua Chirurgi verſatiſſimi, uno ore teſtantur. Imò ingenuè mihi confeſſus eſt Chirurgus longè celebris, ſe ſæpius quidem paracenteſin abdominis, ſed nunquam cum ſucceſſu, inſtituiſſe.

Interim ſatius aliquando, anceps quàm nullum experiri remedium; quandoquidem non deficiant hiſto-

riæ

riæ variæ, operationis successum confirmantes. Notabilior est casus, à *Clarissimo Pechlino* Observ. Medico-physic. obs. LXII. nuper propositus, quàm qui hîc locum non haberet. Inter alia, inquit, remediorum genera & ausus periculosos, merito referam Rustici Cimbri temeritatem. Hic, cùm ab aliquot inde annis, Hydrope Anasarcâ, tandem & Ascite, laborâsset, mole aqualiculi planè monstrosi offensus, nihil non tentare decreverat, quo à malo tam incommodo & periculoso liberaretur. Igitur oblata à quovis pharmaca, dura quoque & vehementia, animosè hauriebat, neque ipsi Euphorbio parcens: quibus etsi ventrem subinde extenuâsset, redibat tamen identidem tumor, ventremque nova colluvies ampliabat. Accidit fortè, ut Chirurgus ibi viciniæ haberet, quod ageret à Nobili viro evocatus, quo audito, cùm glebæ ejus adscriptus esset, impunè à se Chirurgi operam im-

Paracentesis feliciter instituta.

implorari posse putat; rogat igitur; & non tantùm fatigat, velit desperato morbo consilio suo adesse, & vel ancipiti medelâ curationem experiri. Itaque Chirurgus quærit, quis ille esset morbus, & quamdiu hæsisset, tandem etiam quibus remediis esset vexatus? Ubi Rusticus tantùm non omnia à se usurpata refert, ergo aliud exspectare, quamvis extremum, modò profuturum. Cui Chirurgus unum se ait famâ accepisse, sed crudele remedium, nunquam tamen à se vel visum aut factitatum; movet salivam Rustici experimenti novitas, & quæ demum illa esset medicina, diceret, precibus contendit. Narrat igitur Acum esse Argenteam, eamque acutam & excavatam, quæ non pertundere tantùm ventrem, sed & fluentem excipere aquam possit, eâ tamen lege atque omine, ne simul & semel tota emittatur, ita enim repentinæ mortis inevitabile periculum esse. Ad hæc Rusticus an-

animoſior paratum ſe monet, qui ſævæ manûs experimentum admittat. Ille autem negare ſtatim, tantùm ſibi eſſe exercitationis, ut hoc, abſque exemplo à ſe viſo, audeat; deeſſe dein juſta & neceſſaria inſtrumenta, Acum & alia: videri etiam, aquas jam nimis diu hæſiſſe, viſceraque fortè corrupta ſanationem reſpuere. Cùm igitur Chirurgus ſe ſubſtraheret operæ quæſitæ, & tamen mortem propediem adfuturam creſcentes aquæ indicarent; ipſe Ruſticus rem animo verſans, & tantundem eſſe cogitans, quâ acie foramen paretur, urget Chirurgum monetque, dum moriendum ſibi eſt, malle tamen ſe ante ancipitis remedii aleam experiri, quàm ſine eo mortem oppetere. Animatus propoſito Ruſtici Chirurgus, poſtridie ejus diei, novaculæ aciem in ſubſidium vocat. Signatumque locum lentè, &, quâ poteſt prudentiâ, pertundit. Sequitur protinus aqua, ſed fœtida quàm maximè, &

cum illa putida omenti frustilla. Exterritus novâ rei facie Chirurgus, digito, quantum potest, vulnus occludit, suadetque serò institutam oprationem, penitus intermittendam. Instat tamen Rusticus, & incœptum opus abrumpi ægrè fert; suadet ergo vel suo periculo, aquis exitum procuret, cum quibus etiam sic corruptis vivere se posse negat. Sequitur consilium Rustici Chirurgus, fluentisque sed fœtidi rivi cantharos quasi duos, jam etiam Vesiculis aliquot, fortè ab omento abrasis, amphorâ excipit, jamque functus officio videbatur, cùm Rusticus plusculum emitti seriò rogat, & Chirurgus durissimi hominis, seri jacturam sine animi deliquio sustinentis, fortunam miratus facilè consentit. Ergo emittitur tertius cantharus, post quem nihil ampliùs, vel renitente Rustico, exire passus Chirurgus vulnus obligat, satisque hominem permittit, ex fœtore illo eventum tri-

triſtiorem vicinamque mortem auguratus. Interim ſe cibis potuque vini erigit Ruſticus, & ad novam miſſionem præparat; quod cùm poſt triduum præſtare ſe velle negat Chirurgus, tandem bonis verbis, certâque valetudinis melioris ſpe adigit: itaque reſeratur vulnus, duoque interim canthari extrahuntur, dum labaſcere Ruſticus cœpit, vinoque refici opus haberet. Verùm & hæc præteriit tempeſtas, & identidem ad novas miſſiones Chirurgum impulit Ruſticus, eâ fortunâ, ut evocatis cum tempore xv. cantharis, vulnus ex arte tractatum coaleſceret, & ſolius Abſinthii frequentato Decocto valetudinem & vires reciperet, certè levioribus operis ruſticis pergendis ſufficeret. Adeò, quos conſilium non ſanat, temeritas adjuvat.

Eventum haud minus felicem, anno ſuperiori, obſervavit *Experientiſſimus Duſſeldorpienſium Practicus*,

Alia historia paracentesios successum confirmans.

ꝺticus, D. Hofſtad. Uti Filius ejus paternarum virtutum digniſſimus hæres, mihi retulit. Mulieri (ita loquitur Parens) cuidam, 22. circiter annorum, in Pago Homberg, Ducatus Montenſis, ſextâ, poſt primum fœtum enixum, ſeptimanâ, infimus venter ſenſim & ſenſim intumeſcere cœpit: qui tumor, duorum menſium ſpatio, ſummo cum dolore & cruciatu, unde reliqua membra macie conſumpta, cum pulſu frequentiori, febrim hecticam prognoſticante, ita accrevit; ut conſilium meum petierit. Satisfacturus quodammodò petitioni, præſcripſi Cataplaſma aliquod anodynum & emolliens, quamvis nullam reſtitutionis ſpem, ſine ſectione, ſupereſſe, marito ejus indicaverim. Hic propterea, octiduo elapſo, cùm dolores continuos tolerare patiens ampliùs non poterat, à me inciſionis adminiſtrationem petiit.

In latere itaque dextro, prope umbi-

umbilicum, (loco atramento prius notato) manu Chirurgi, & acie scalpelli ordinarii, operatione feliciter peractâ; mox materiam liquidam, seri lactis crassiusculi instar, ad mensuram unam eduximus. Hinc, doloribus haud parum mitigatis, singulis diebus mensura circiter una, sed interpolatis vicibus, extracta. Hocque modo paucis diebus, decem circiter mensuræ, ex cavitate abdominis evacuatæ, cum totali ventris subsidentia. Vulnus inflictum, per trimestre circiter, cannulâ plumbeâ (qua materia adhuc superflua sensim exiret) apertum servatum. Ita tandem convaluit, & in perfecta sanitate adhuc superstes vitam degit.

Lympham, paracentesi, felici itidem successu fuisse extractam, notabili casu probat *Clarissimus Brunnerus* Eph. Germ. Dec. 2. ann. VIII. Observ. c. Sed rarissimæ hæ sunt in terris aves. Neque propterea Practicis, potissimùm junioribus, simili-

milibus in casibus, si famæ suæ consulere velint, operationem hanc temerè commendare licebit; ne experimento malè cedente, uti ferè semper solet, malè apud vulgus audiant.

Peritonæi Hydatides Ascitem mentiuntur aliquando.

Non tamen ubivis in hoc affectu crepant antè memorata lymphatica, sed notabilem aliquando, absque dilaceratione, ferunt distensionem, & in vesiculas aquâ limpidâ turgidulas, quas Hydatides vocant, attolluntur: & speciatim iis quidem vasorum lymphaticorum in partibus, quæ binas inter vasorum valvulas occurrunt: quia jam aqua nec prorsum propter obstructionem, nec retrorsum fluere potest, ob valvularum interceptionem, interstitia intumescunt in figuram orbicularem aut ovalem, qualis in Hydatidibus vulgò cernitur.

Historiæ Hydatides mesenterii proponentes variæ.

De tali Hydrope Peritonæi vesiculari, mentionem facit *Solenand.* Consil. 15. ubi plures ducentis vesiculas, ovorum instar gallinaceo-

rum,

rum, sed molli & putidâ aquâ repletas, eductas se vidisse affirmat.

Laz. Riverius Observ. communic. ultimâ, de tali Hydropico quodam hæc narrat. Rusticus quidam Hydropicus factus, abscessum passus est in dextra parte abdominis, eoque aperto infinitus propemodum vesicularum numerus egressus est, ut ducentarum numerum excederet, idque per plurium dierum spatium, & sic omnino curatus est.

Non ita pridem Experientissimus quidam Practicus, & amicus mihi familiarissimus, innumeris similibus vesiculis sive hydatidibus peritonæum obsessum vidit in cadavere cultro anatomico subjecto. Et qui plures hujus naturæ Casus legere cupit, Practicorum scripta consulere poterit. In quibus haud rarò occurrunt.

Ejusmodi autem Hydatides, non tantùm generantur in parte Peritonæi

næi jam propoſita, ſed & in omnibus aliis, ubi Lymphatica Peritonæum percurrunt. Hinc Hydatides illæ ſacciformes redduntur, & non malè propterea *Cl. Merklinus*, Eph. Germ. Dec. 2. ann. VIII. obſ. XXIII. hanc Hydropis ſpeciem, *Aſciten* vocat *Saccatum*. Uti peculiari Exemplo comprobat; ſtupendæ magnitudinis intumeſcentiam proponendo, cum interveniente partu felici. Mulier, inquit, bono aliàs corporis habitu prædita, jam ante hoc circiter quadriennium, de præternaturali totius abdominis, eâque inæquali intumeſcentiâ, conqueri cœpit; hincque omnis generis ſalutaria medicamenta, cathartica, diuretica, &c. ad Aſciten proficua, ſed ſine ullo levamine adhibuit. Tantùm namque abfuit, ut venter inde reſederit, ſed potiùs majus ſubinde ſumpſerit incrementum. Quare ſuſpicio de imprægnatione incidebat; nec ea vana. Felici enim celerique par-

partu, omnium cum admiratione enititur prolem, optimè quoad omnia membra conformatum sanum atque vegetum, spe plenissimâ fore, ut jam abdomen, deposita in cunas sarcinâ, detumescat; sed quæ iterum decollavit, quandoquidem inflatio illa, non solùm nihil quicquam à partu remisit, sed potius successu temporis, indies magis magisque stupendum in modum succrevit, cùm Fœminæ doloribus tensivis continuis. Quæ cùm immedicabili hoc malo, ultra integros quatuor annos laborâsset, accedente extremâ respirandi difficultate, obiit 26. Jun. 1689. Quo ipso deprehendimus, monstrosum hunc ventrem suo ambitu secundùm latitudinem tres integras ulnas complevisse; factoque in eo foramine continuè mensuras octoginta octo, sive libras medicas ducentas sexaginta quatuor aquæ turbidæ, subcruentæ ac putrilaginosæ effluxisse, inaudito certè exemplo, & omnem faci-

facilè fidem ſuperante, ni varii, qui adfuerunt, & fide digniſſimi viri, id mecum atteſtarentur.

Nunc quid monſtri venter iſte intus aluerit, paucis exponam; nempe eo cultelli vi aperto compertum, aquam illam ibidem contentam, peculiari ſacco, ſive utri ampliſſimo incluſam fuiſſe, qui ſubtus Peritonæo adeò leviter adhæſit, ut ab eo digitis interpoſitis facili negotio ſeparari potuerit; cætera ſuperiùs ſterno, inferiùs oſſe pubis & utroque latere vertebris lumbaribus ipſiſque renibus per membranarum congreſſus tenaciter annexus; ut, ubi ortum ſumpſerit, liquidò ſciri nequeat; niſi fortaſſis in dextro hypochondrio ideo credere velimus, quia ibi maximus, duoſque pugnos magnitudine ſuperans tumor, ex multis conglomeratis glandulis ac hydatidibus conſtans, quales etiam in eadem regione, plurimas limpidiſſimâ aquâ plenas vidimus, ex eodem utre ſuccrevit.

crevit. Reliqua abdominis viſcera maximam partem intaminata conſpeximus.

Ejuſmodi autem hydatides, non minus frequentes, aliquando ſub veſica, & in illa Peritonæi parte, quæ oſſis ſacri tegit baſin, conſpiciuntur. Duæ enim, quæ ibidem occurrunt, Glandulæ novæ, quas *Sacras* voco, vaſa à vicinis partibus admittunt & emittunt lymphatica, ab iiſdem etiam partibus lympham accipientia, & in Glandulas, *Iliacas* dictas, deferentia, ut hâc viâ verſùs cyſtin pergant chyliferam. Vide *Figur.* XXXI. Lymphatica Sacra quænam ſint?

Quid mirum itaque, Glandulas haſce, unâ cum Lymphaticis ſuis, à veſica urinaria, urinâ ſolito magis diſtentâ, comprimi, anſamque dare, cur neceſſariò lympha illa, in motu ſuo hoc modo præpedita, lymphaticorum latera ita expandat, ut veſiculas componat ſacciformes? Interim frequentiùs contingit, modò dicta vaſa, lymphæ acrioris

 motu,

motu, dilacerari, lymphamque in abdominis cavum deponi.

Lymphatica Mesocoli. Eadem consideratio hîc locum habet in Lymphaticis Mesocoli, in quo propè Coli terminum, non longè ab intestino recto, duplex itidem occurrit Glandula, Lympham ab intestino colo excipiens, eandemque versùs viam, modò propositam, vehens: hoc tamen cum discrimine, quòd alterum vas lymphaticum Iliacam dextri, alterum Glandulam Iliacam sinistri lateris subeat; uti eadem *Fig.* XXXI. suprà citata notabit.

CAPUT DECIMUM.

De Peritonæi Diverticulis Novis.

Nihil quidem vulgatius inter Medicos Practicos, quàm in Herniis, Intestinali vel Omentali, Peritonæi processus, ut vias nimium patulas, easque aut laceras aut relaxatas, quæ intestini aut omenti partem excipiunt, culpare: verùm

sciant

ſciant illi, ejuſmodi proceſſus, in quadrupedibus, maribus quidem, nullatenus verò in ſexu maſculino humano occurrere, omneſque in hoc ſexu hernias, quotquot mihi examinare licuit, ſemper à violenta Peritonæi extenſione fuiſſe productas, non verò à proceſſibus dilatatis, ſed à corrugata Peritonæi parte, in regione inguinali abdominis conſpicua, lateraliter vaſa ſpermatica (ſub Peritonæo ſita) tangente, & à prementibus inteſtinis, vel omento, ſacciformem figuram induente, magis minuſve extenſa, prout major minorve inteſtinorum portio eandem premendo ſubeat; ſalvis manentibus vaſis ſpermaticis, quæ inteſtina aut omentum prolapſum non tangunt, nihilque incommodi ſentiunt, præterquam quod à ſacco Peritonæi formato premantur, & ita circularem, hac in parte, ſanguinis motum turbent. Quæ, datâ occaſione, pluribus ſumus deſcripturi.

Diverticula à Proceſſibus diverſa.

Hernia Fœminarum Inguinalis unde?

Hæcce, præter alias Herniarum Species, in utroque sexu obvias, auditoribus meis anno superiori demonstrandi, difficile visum fuit explicare, quî *Herniæ fæminarum inguinales orirentur?* Experientiâ quidem jam aliquoties didiceram, à motu corporis animique vehementiore, graviditate, &c. non rarò, vel subitò, vel sensim ab intestinis aut omento illabentibus, inguen in tumorem attolli, idque sæpe non sine summo patientis discrimine. Sed in eo nostra fuit difficultas, quòd Peritonæum, hac in parte, nullâ viâ sit pervium, tendinosæque musculorum abdominis partes cedere nesciant omento aut intestinis prementibus.

Authorum incerta opinio.

Primò quidem Authores quosdam Anatomicos & Chirurgicos consului, verùm tot inter eos inveni opiniones discrepantes, ut nihil certi ex illorum scriptis concludere licuerit. Eapropter manus operi applicavi, & in Subjecto, quod præ mani-

manibus habebam, Canino, utriusque cornu fimbriam inguina versùs extensam, Peritonæi aliquot foramen subingredi, observavi. Nesciens quid rei esset, tubulo in foramen immisso aërem infudi, statimque vesiculam quandam à Peritonæo oriundam, obliquè per abdominis tendinosas musculorum partes, versùs pubem extensam detexi. Hocque postmodum toties in uno & altero observavi latere, quoties canes fœminæ cultro Anatomico nostro fuêre examinatæ. Naturalem horum Diverticulorum formam & magnitudinem dabit *Fig.* XXXIX. Diverticula, in Caninibus Fœminis, Nova.

Capsulis hisce in brutis jam detectis, summâ curâ laboravi, ut in cadaveribus fœmineis humanis easdem invenirem, neque etiam convenientissima defuit occasio diverticulum (eodem modo, ut in brutis à Peritonæo oriundum) in utroque latere detegendi. Distinctè enim observavi, ligamenta rotunda, ab uteri fundo ortum ducen- Eadem in Humano Subjecto inventa.

 tia,

tia, ad inguina aſcendere, foramen quoddam ſubingredi, firmiterque lateri hujus foraminis, ut & totius Diverticuli annecti. Ex cujus præterea fundo pars prædicti ligamenti exiens, obliquè per tendines muſculorum extenditur, & ſupra pubis oſſa in fibrillas diviſa, prope clytoridem evaneſcebat.

Diverticulorum vaſa unde? Et licet Diverticulum hocce continuam cum Peritonæo componat membranam, non tamen ab eodem ſua ſortitur vaſa ſanguinea; ſed à prædicto ligamento, numeroſiſſimis vaſculis ſanguineis donato, ſubtiliores prodeunt ramificationes, quaquaverſum per dictum Diverticulum diſperſæ; uti manifeſtè conſtabit, ſi quis tincturam colorotam in vas ligamenti ſanguineum injecerit, ſtatim Diverticuli membranam de eadem participare obſervabit.

Diverticulorum Forma qualis? Capſularum harum Formas quod ſpectat; non ubivis æqualiter eaſdem extenſas invenimus, ſed earum-

rumdem orificia, quæ ligamenta ingrediuntur, arctiora esse, & cum calami scriptorii ostio ferè convenientia; capsulas verò ipsas paulò ampliores, & digiti minimi apicem non rarò admittentes, observavimus. Uti ex *Figur.* XL. manifestum.

Et hinc ratio peti potest, cur intestinum, semel in hocce Diverticulum illapsum, difficilè adeo iterum egrediatur, sed laqueo quasi constrictum, intestino inflammationem, gangrænam & patienti mortem inducat.

Aliquando tamen, temporis tractu, in quibusdam sensim & sensim adeo extenditur Diverticuli non tantùm orificium, sed & capsula ipsa, ut mulieres sine notabili incommodo herniâ inguinali laborantes, tumorem inguinalem premendo, intestinum prolapsum expellant ex diverticulo in abdominis cavitatem; sed brevi post, potissimùm si vehementiori exercitio corpora sua solitò magis moveant, de novo

Diverticulorum extensio nimia.

novo in eundem affectum incidant. Ex improviſo tamen eaſdem malè aliquando affici obſervavi, præſertim plebejas, dum aëri frigido diutiùs ſeſe exponentes, & laboribus gravioribus, idque ſub dio, intentæ, inteſtinum perſentiant dolorificum, ob ſanguinem, aëris injuriis magis incraſſatum, inteſtinumque inflammatum; quod amplius quidem requirebat diverticuli orificium, ſed frigore jam magis conſtrictum, moleſtiſſima ſolet cauſari ſymptomata, imò mortem ipſam, ni citiſſimè manus chirurgica opem ferat.

Diverticulum cum inteſtini ilei parte aliquando connaſcitur.

Speciatim verò illud locum habet in iis, in quibus inteſtini prolapſi membrana exterior cum dicti orificii margine connaſcitur; tum enim inteſtinum, hac in parte, excrementis fortè repletum, ſi à motu nimio, aëre frigido, aliiſve inflammetur, actum ferè ſemper erit de patientis vita; manuum namque opificio nihil præſtabit Chirur-

rurgus, licet in arte verſatiſſimus.

Rei hujus veritatem confirmatam dabit Hiſtoria notabilis. Mulier quadragenaria, jam ab aliquot annis herniâ laborans inguinali, diverſiſque temporibus magis minuſve affecta, tandem (neſcio qua de cauſa) graviùs ſe affici, tumoremque magis elevatum & dolorificum perſentit. Præſcriptis fomentationibus, Cataplaſmatibus, aliiſque externis, quum non tantùm nil levaminis ſentiret, ſed continuò majores perciperet dolores, accedentibus febri continuâ, convulſionibus & vomitu, quatriduum intra exſpiravit. Obſervatio notanda.

Inſpecturi cadaver unà cum Cl. Viro, Domino *Petro Coſſon*, *Practico* hujus Civitatis *Experientiſſimo*, periculum facere voluimus, utrum inteſtinum prolapſum, hoc in caſu artificiosâ manuum operâ poſſet reſtitui. Factâ itaque cutis leviore inciſione (lentè enim & prudenter procedendi erat animus) ſtatim, quaſi cum impetu, excre-

menta prorupêre, veſtimenta adſtantium conſpurcantia. Mirabamur *primò*, tenuitatem ſummam cutis, reliquorumque integumentorum; ſimul enim juncta, ipsâ cute naturaliter diſpoſitâ, erant tenuiora & ab excrementis latitantibus maximopere tenſa. *Secundò*; cur excrementa hæc adeò liquida, non potuerint repelli versùs reliqua abdominis inteſtina, & hoc modo patienti levamen adferre. Sed re propiùs examinatâ, notavimus diverticuli orificium conſtrinxiſſe, laqueo quaſi, inteſtinum prolapſum, partemque hanc inteſtini inflammatam, firmiter adeò, cùm dicto orificio fuiſſe connatam, ut ſine dilaceratione ab eodem ſeparare non potuerimus.

Cauti itaque ſint ſimilibus in caſibus Chirurgi audaculi, ne reponere cupientes inteſtinum prolapſum, inviti videant vulnus inflictum excrementa evomere, non ſine præſentaneo patientis periculo, & maxima Chirurgi infamia.

AN-

ANTONII NUCK, DE INVENTIS NOVIS, EPISTOLA ANATOMICA.

A D

D. D. B. G. Med. Doct.

Anatomes & Philosophiæ Cultorem Egregium.

SI unquam verum, *Senecæ* illud effatum; *Multum quidem egerunt, qui ante nos fuerunt, sed multum adhuc restat operis, restabitque multum.* Nuspiam manifestum magis, quàm in Studio Anatomico; quàm enim latè illud se extendat, nulli re-

rectiùs notum, quàm qui operâ sedulâ manus applicat operi; singulatim verò Tibi, in Anatomicis adeò desudanti, ut nocturnâ pariter ac diurnâ Anatomen pertractare soleas manu. Vehementer interea doleo, unitis viribus Microcosmi contextum inspicere ampliùs licitum nobis non esse, & ut antè solebamus, inventa nostra, certissimo experimentorum eventu, confirmare. Absentiam vestram eò dolui magis, quòd tales inter vitam agere necesse habeas, qui non raró in Nova Inventa acriter insurgere, aut eadem irrisui habere solent, nihilque recti qui putant, nisi quod ipsi faciant: sed æquo ferendum est animo, quod corrigi non potest: non, si malè nunc, & olim sic erit.

Expetis, quid ultimis hisce mensibus egerim, quæ Nova detexerim, & quibus potissimùm fuerim occupatus. Petitioni tuæ æquissimæ ut fiat satis, breviter enarrabo, quî Microcosmi Rivulos Aquosos, Lym-

Lymphaticos intelligo, labore & ſtudio proſequar indefeſſo, quî Mercurius noſter eadem aggrediatur, vix partem relinquat intactam, & accuratè adeò ob oculos ponat, ut Anatomici, etiam Recentiores, parum aut nihil hac in re præſtitiſſe videantur.

Ut à *partibus Capitis externis* incipiam; varios aliquando notavi canaliculos lymphaticos ſub cute genas exornantes, & rectà ponè aures in Glandulas Muſcoſas lympham ſuam evomentes, ut inde in lymphatica jugularia, & ſic porrò in ſubclaviam unam & alteram lympham deponent.

Capitis Colliqne poſtica ſuis ſuperbire lymphaticis, Glandulæ Novæ ſub occipitis & cervicis cute deliteſcentes (quaſque propterea *Occipitales* & *Cervicales* voco Glandulas) diſtinctè demonſtrabunt.

Pulmonalem Tunicam, ſtupendo planè modo Lymphaticis obſeſſam obſer-

observavi; hæc verò, variis compositis insulis anastomosibusque, ductum respiciunt thoracicum, quemque etiam, glandulæ unius atque alterius interventu, ingrediuntur.

Neque suis destituuntur lymphaticis spatia *intercostalia*, metam tamen eandem, quam pulmonalia, non attingentibus, sed semper ferè, intermediis glandulis, lympham in jugulares venas deponentibus. Vascula hæc, occasione aliâ, *Lymphatica Thoracica* vocabo.

Præter hæc & alia in thorace occurrunt lymphatica, musculosæ lumborum regioni incumbentia, saccum chyliferum (in quem, sed intermediâ iterum glandulâ, lympham evomunt) respicientia; & *Lymphaticorum Lumbalium* nomine venientia,

Diaphragmatis pars convexa plurimos emittit ductus lymphaticos, qui coeuntes simplicem & aliquando duplicem in quovis latere componunt ramum ascendentem,

tem, & sub sterni musculo triangulari extensi, Glandulas subingrediuntur ad suprema sterni locatas, ut inde in eandem venam jugularem, lympham suam exspuant.

Cordis superficiem externam jam dudum frequenti Lymphaticorum numero stipatam vidi; vasculaque minora, ex tunica Cor ambiente prodeuntia, ductus componere majusculos vidi: quorum alios sub auricula dextra, alios principium arteriæ magnæ lateraliter tangere, & in itinere, glandulâ unâ aut alterâ salutatâ, venas subingredi, aut subclavias, aut jugulares, aliquoties observavi. Hæcque Lymphatica non tantùm in parte Cordis antica, sed & postica, quæ dorsum respicit, conspiciuntur; illam *Fig.* XLI. delineatam vides, hanc verò aliâ occasione lubens tecum communicabo.

Lymphaticorum *Lienalium* numerus in subjectis humanis rarus admodum occurrit, &, singulari licet

licet adhibitâ diligentiâ, nonnisi vasculum unum aut alterum invenire potui. In brutis verò nonnullis numerosissima occurrunt, speciatim in Liene vitulino aut bovino, in quibus aliquot centena inquirenti haud difficilè obveniunt: quæ tamen, compositis tribus quatuorve ductibus interjectâ glandulâ unâ aut alterâ, chyli vesiculam ingrediuntur.

Utraque *Hepatis* superficies, tam concava, quàm convexa, tot exornata conspicitur Ductibus Lymphaticis, ut visum penè fugiant, & in tali, quam servo, parte convexa ad minimum trecentos numerare possim. Qui partis convexæ sunt Lymphæ ductus, prope ligamentum suspensorium uniti, decem vel duodecim ramificationibus illud perreptant, lymphamque suam versùs chyli cystin amandant. Quæ verò partis convexæ sunt, eadem variis ductibus, ex hepatis interioribus prodeuntibus, venam exornant

nant portæ, unde in Glandulas terminantur Mufcofas, ut illarum interventu faciliùs eandem chyli cyftin fubingrediantur.

Veficam felleam itidem aliquot ramulis lymphaticis ornatam videmus, eandem viam (quam modo propofita ex concava hepatis) eligentibus. Hæcce iterum, intermediâ glandulâ exiguâ, ad latus colli veficæ locatâ, cum præcedentibus anaftomofibus junctis, eundem curfum fibi fervant.

Non tamen eadem Lymphatica ex Cyfti Fellea ipfa prodeunt, fed ex hepate. Cyfti illa incumbere tantùm vel ex eo manifeftum: quòd, compreffis & ita evacuatis cyfticis lymphaticis, poftmodum lympha iterum non repleantur, nifi hepar ipfum prematur, ex quo ftatim lympha prodiens *Lymphatica Cyftica* ingreditur, eademque turgidula reddit.

Ex *Ventriculi* parte fuperiori, jam aliquoties oriunda vidi Lym-

phatica, lympham ſuam tribus quatuorve Glandulis minoribus (medio loco inter orificium ſuperius & inferius locatis) tradentia, ut ex iiſdem, aut in Ductum Thoracicum, aut in Saccum Chyliferum transferatur. Ventriculi fundum non minori glandularum numero obſitum vidi, quarum tamen rivulos aquoſos hactenus nondum detegere potui, licet nullatenus dubitem, quin, ut modo propoſita, lympham à fundi ventriculi partibus acceptam, in chyli capſulam exſpuant.

Meſenterium etiam ſuos habet Lymphæ Ductus, eandem ferè fabricam, ac vaſa lactea, componentes; hi à partibus inteſtinorum membranaceis oriundi, lympham primò in glandulas aliquot meſenterii, & mox in chyli receptaculum deponunt. Verùm aliquoties notavi, vaſa meſenterii lactea, non tantùm chylo, ſed & cum eo lymphæ tranſitum præbere, imò peractâ

chy-

chylificatione, chyloque jam in ſanguinem advecto, humori lymphatico tantùm eadem patere; namque præterquam, quòd lympham aliquoties in lacteis viderimus, etiam conceptu difficile non erit, ſi ſucci pancreatici portionem majorem, nec non in inteſtinorum glandulis lympham ſecretam, alias vias, præter has, nuſpiam invenire, per quas ductui thoracico, & ita ſanguini, accedere poſſet.

Ex *Teſtium* tunica albuginea numeroſi adeo prodeunt Lymphæ Ductus, ut numerum facilè ſuperent quadragenarium; quorum plurimi, ubi teſticulum linquunt, in tres, quatuor aut quinque ramos, vaſa ſpermatica concomitantes, abeunt, lympham ſuam in Chyli Saccum deponentes. Ab eadem inſuper tunica prodeunt, qui vas componunt lymphaticum peculiare, vas deferens eo uſque aſſocians, donec prope ureterem, facto flexu, dictum vas deferens linquat, &

K 2 ver-

versus ureterem ascendendo, eundem non longè à renibus iterum deferens, lympham suam in saccum chyliferum etiam deponat.

Pedes, imò quilibet eorum digitus, sua obtinent Lymphatica, quæ, compositis duabus, tribus, quatuorve ramificationibus, variisque insulis, rectà sursum tendunt, vasa venosa, sub integumentis associantia. Hæc porro, salutatis in itinere glandulis aliquot muscosis, glandes subintrant Iliacas, ex quibus porro in chyli saccum, uti in Anatome uteri monstravimus, cursum absolvunt.

Eodem ferè modo *Manus* sese habent, ex quarum digitis lymphatica prodeuntia, ramos componunt, variis insulis conspicuos, sub cute extensos, lymphamque, intermediâ tamen glandulâ, in venam subclaviam exspuentes.

Ita ut multiplici experientiâ, & variis partium præparationibus, eò usque pervenerim; ut *integrum* *Lym-*

Lymphaticorum Systema à capite ad calcem mihi composuerim, cujus delineationem libenter tecum communicabo, ubi partium nonnullarum hactenus nondum satis examinatarum, Lymphographiam absolverimus.

Sed rogare videris; *utrum in cerebro etiam Vasa occurrant Lymphatica?* Quamvis ex Recentioribus, nonnulli in eorum descriptione satis liberales, eadem concedant, & facilè admittant; verùm, quod passim observo, systemata in proprio cerebro formant, & viscera ex suo placito componunt: ad experimenta enim provocati, nil egregii præstare valent. Nunquam, hac in parte, ut ingenuè loquar, hactenus scopum attingere potui. Interim non negandum censeo, aliquando cerebri lymphatica in una aut altera parte fuisse visa; & non ita pridem, Anatomicus quidam mihi amicissimus, inter alia inventa, hæc nobiscum communicat. *Vidi*, in-

quit, *lymphaticum in cerebro bovino, quod examine tuo (ut originem ſcias & inſertionem) erit digniſſimum. Non longè à glandula pineali, à qua ramos fortè habet, incumbit plexui choroidæo, ad infundibuli latera ſeſe extendens.* Ante biennium ductum lymphaticum ex Pini Glandula, eodem modo, ut in aliis glandulis, exeuntem vidi. Ita ut quidem certiſſimum, & cerebrum ſuos habere rivulos aquoſos, ſed nondum diſtinctè in lucem protractos.

Quod *Glandulam* ſpectat, *Pinealem* vulgò dictam, eadem non ſemper pyriformis mihi occurrit, aliquando enim oblongior eſt, non raro ad ovalem, & ſæpe ad ſphæricam accedit figuram.

Eandem hanc Glandulam, dubio procul, putidam nobiſcum vidiſti, & penè conſumptam, aliquando partibus lateralibus firmiter annexam, nervis exiguis aut adeo tenuibus donatam, ut viſum plerum-

que

que fugiant. Nihil dicam de materia viſcoſa tenaci, glandulæ hujus ſuperficiem non raró tegente; nec non calculis, toties in eadem repertis, quibus Glandulæ mobilitas (ſi mobilis unquam) fuit ſublata. Immemor eſſe non potes, quî ſemel eandem totam calculoſam, & quatuordecim, diverſæ magnitudinis & formæ, calculis imò duriuſculis, obſeſſam viderim, & multis curioſis demonſtraverim, quemadmodum & hodie adhuc, cuivis petenti eoſdem examinandos concedo. Interim, quod forſan mirabere, patientes ejuſmodi, dum viverent, non minus ingenioſos obſervavi, ac alios, quorum Glandula naturaliter erat diſpoſita. Et quid mirum; Glandulam, hanc, ut reliquæ, eodem modo, malè interdum affici?

Quod ſtatuant nervoſum genus Glandulam Pinealem reſpicere, falſiſſimum illud eſſe, experimentis conſtat: imò plus cum eadem com-

mercii non habet, quàm cum Glandula Pituitaria.

Rogas denique, quid de ſpirituum promptuario, ut Communi Senſorio ſentiam? Illud quidem nullibi diſtinctiùs mihi, quàm in centro ovali, occurrit, ibi enim omnium ferè nervorum eſt concurſus, quorſumque ſanguinis particulæ ſubtiliſſimæ, in corticali cerebri ſubſtantia ſeparatæ amandantur; ut inde continuò, per infinitos nervulorum faſciculos (qui numeroſiſſimi in corporibus ſtriatis occurrunt) nervos ipſos ingrediantur.

Hiſce itaque poſitis, quid de Pini Glandula, quam multi Senſorium Commune volunt, ſit ſentiendum, acuto Tuo relinquo judicio: me quod ſpectat, jam dudum conſtanter affirmavi, Glandulam hanc præ reliquis prærogativam nullam habere, & ſummo propterea jure exequias ejus eſſe canendas, cum inſcriptione quadam, pro Epitaphio inſerviente; hoc modo.

VIA-

VIATOR.

Gradum. Siste.

Omnique. Conatu. Conarium.

Respice. sepultum.

Partem. Tui. Corporis. Primam.

Ut. Olim. Volebant.

Animæ. Primam.

GLANDULAM. PINEALEM.

Hoc. Seculo. Natam. Et. Extinctam.

Cujus. Majestatem. Splendoremque.

Fama. Firmarat.

Opinio. Conservarat.

Tamdiu. Vixit.

Donec. Divinæ. Particulæ. Aura.

Avolaverit. Tota.

Lymphaque. *Limpida.*

Locum. Suppleret.

Abi. Sine. Glande. *Viator.*

Lymphamque. *Ut. Aliis.* Conario. *Concede.*

Ne. tuam. Posteri.

Mirentur. Ignorantiam.

FIGURARUM EXPLICATIO.

Figur. I.

Tubulum Lactiferum exhibet ex Cane.

A A. *Mammæ caninæ portio.*
b. b. b. *Varia corpuscula glandosa, ex quibus*
c. c. c. c. *Tubulorum Lactiferorum ortus.*
D. D. *Truncus.*
E. E. *Papilla incisa, ut*
F. *Trunci terminus videri posset.*

Fig. II.

Mammæ Fœmineæ partem delineat.

A. A. *Mammæ pars.*
B. B. *Cutis incisa.*
C. C. C. *Glandosa mammæ substantia.*
d.d.d.d. *Tubulorum Lactiferorum capillaria.*
E. E. E. *Tres eorum trunci.*
F. F. *Tubulorum inter se anastomoses.*
G. *Papilla variis foraminibus pertusa.*

Figurarum Explicatio.

Fig. III. IV. & V.

Papillas diverſimodè perforatas demonſtrant.

A. *Papilla ſex foraminibus pervia.*
B. *Alia novem ductibus perforata.*
C. *Tertia ſeptem poris pertuſa.*

Fig. VI.

Papillæ fibroſam texturam repræſentat.

A. *Papillæ lamina reſecta.*
B. *Fibroſa ejus ſtructura, quatenus oculo nudo inſpicienti occurrit.*

Figurarum Explicatio.

Fig. VII. & VIII.

Papillam microſcopio examinatam notat.

A. *Papillæ lamina duplici fibrarum genere inſtructa.*
B. *Fibræ majores minoribus hîc deſtitutæ.*
C. *Fibræ minores majorum lateribus firmiter annexæ.*
D. *Altera papillæ lamina, partim fibris majoribus, partim minoribus, diſtinctè hîc conſpicua.*

Fig. IX.

Vaſa Lactea ex Subjecto Humano monſtrat.

A. A. *Inteſtini jejuni portio.*
B. *Ramus arteriæ meſentericæ ſuperioris.*
c. c. c. *Vaſa lactea nodulis ſuis conſpicua.*
d. *Vaſorum lacteorum inſula.*
E. *Glandula meſenterii chylum ex dictis vaſis recipiens.*

1 2 8

Figurarum Explicatio.

Fig. x. xi. & xii.

Glandulas diversimodè figuratas unà cum suis Vasis Lymphaticis Inferentibus exprimunt.

A. *Glandula oblonga cum simplici vase inferente lymphatico.*

B. *Alia, formæ ferè quadrangularis cum tripilici vase adferente lymphatico.*

C. *Tertia, superficiei inæqualis, sex septemve ductibus lymphaticis inferentibus donata.*

Fig. xiii. & xiv.

Glaudularum fibrosam texturam proponunt.

A. *Lamella glandulæ fibrosæ, oculo nudo inspecta.*

B. *Eadem particula microscopio examinata.*

Figurarum Explicatio.

Fig. XV. XVI. & XVII.

Glandulas lapideas delineatas offerunt.

A. *Glandula angulosa in lapideam substantiam conversa.*
B. *Alia, formæ incertæ, superficiem tuberosam distinctè exprimens.*
C. *Tertia, itidem naturæ calculosæ & tartareæ, minus tamen dura.*

Fig. XVIII.

Glandulæ arteriolas delineatas exhibet.

A. *Arteriæ Truncus.*
B. *Ramificationes arteriolarum variæ per glandulam dispersæ.*

Fig. XIX.

Membranulam vas lymphaticum componentem ostendit, microscopio inspectam.

A. A. *Vasis lymphatici membrana.*
b. b. b. *Globuli exigui hinc illinc per membranam dispersi.*
c. c. c. *Fibræ sive striæ exiguæ vasculorum formam imitantes.*

Fig. XX. & XXI.

Ductûs Thoracici tunicas, vitro inspectas, oculis subjiciunt.

A. *Exterior Ductûs Thoracici tunica, globulis majoribus, racematim inter se junctis.*
B. *Interior tunica similibus globulis, sed minoribus conspicua.*

Fig. xxii. & xxiii.

Lymphaticorum valvulæ, oculo armato inſpectæ repræſentantur.

A. *Valvula ſemilunaris cum ſuis fibris & corpuſculis orbicularibus.*
B. *Altera, priori oppoſita, ejuſdem naturæ & conſtitutionis.*

Fig. xxiv. & xxv.

Ductûs Thoracici valvulas exponunt microſcopio viſas.

A. *Valvula Ductûs Thoracici, cum lymphaticorum valvulis conveniens, excepto, quòd corpuſcula orbicularia non ita hîc appareant.*
B. *Ejuſdem Ductûs alia valvula, fibris variis, conſtrictioni dicatis, conſpicua.*

Fig. XXVI. XXVII. & XXVIII.

Duûm genererum lymphatica demonstrant.

A. *Glandula.*
B. *Lymphatica adducentia.*
C. *Lymphatica abducentia.*
D. *Alia glandula.*
E. *Vas ejus lymphaticum adducens.*
F. *Surculi adducentes.*
G. *Lymphaticum glandulæ incumbens.*
H. *Surculi abducentes.*
I. *Lymphaticum abducens.*
K. *Tertia glandula.*
L. *Lymphaticum adducens.*
M. *Ramificationes variæ adducentes.*
N. *Ramificationes variæ abducentes.*
O. *Truncus easdem excipiens.*

Figurarum Explicatio.

Fig. xxix.

Trium generum lymphatica exhibet.

A. *Glandula.*
B. *Lymphatica adducentia.*
C. *Alia adducentia.*
D. *Lymphatica abducentia.*

Fig. xxx.

Lymphaticorum in glandulas insertionem variam ob oculos ponit.

A. A. *Glandulæ.*
B. B. B. *Lymphatica minora inferentia.*
C. C. *Lymphaticum simplex, sed majus, efferens.*

Figurarum Explicatio.

Fig. XXXI.

Lymphatica Renum,&c. repræſentat ex ſubjecto canino.

A. A. *Renes.*
B. *Vena cava.*
D. D. *Venæ iliacæ.*
E. E. *Saccus chyliferus.*
F. *Ductûs thoracici principium.*
G. G. *Glandulæ iliacæ.*
H. H. *Glandulæ cavæ.*
I. I. *Glandulæ meſocoli.*
K. *Lymphatica renalia ſuperiora externa, dextri lateris, poſt venam emulgentem deſcendentia, in lymphaticum cavæ* L. *inſerta.*
L.L.L.L. *Lymphatica cavæ.*
M. *Lymphatica renalia inferiora externa, dextri lateris, inſulis donata, in glandulam cavæ* H. *&* *inde in lymphaticum cavæ* L. *implantata.*
N. N. *Lymphatica renalia interna, lympham in chyli ſaccum eructantia.*

O.O. *Lymphatica renalia ſuperiora externa ſiniſtri lateris, lympham, intermediâ glandulâ* P. *in ſaccum chyli deponentia.*

Q.Q. *Vaſa lymphatica glandularum Meſocoli, quorum alterum in glandulam iliacam* G. *alterum in lymphaticum cavæ lympham ſuam propellit.*

R.R. *Lymphatica peritonæi, venis muſculis ſuperioribus inhærentia, lympham ſuam in glandulas iliacas, & hinc, per lymphatica cavæ, in chyli ciſternam ducentia.*

S.S. *Alia peritonæi lymphatica in glandulas* T.T. *(quas ſacras voco) inſerta, quæ itidem ut jam citata, per lymphatica ſacra lympham ſuam in glandulas iliacas, & ſic porro ad chyli veſicam deferunt.*

T.T. *Glandulæ ſacræ.*

V.V. *Lymphatica ſacra.*

Figurarum Explicatio.

Fig. xxxii.

Uterum fœmineum (ſed facie inversâ) unà cum lymphæ ductibus depingit.

A. *Vena cava.*
B. *Arteria magna.*
C. C. *Venæ emulgentes.*
D. D. *Arteriæ emulgentes.*
E. E. *Venæ ſpermaticæ reſectæ.*
e. e. *Arteriæ ſpermaticæ reſectæ.*
F. F. *Renes.*
G. G. *Vaſa lymphatica renum externa & ſuperiora, intermediis glandulis, in chyli ciſternam* H. *tendentia.*
I. *Ductûs thoracici principium hic reſectum.*
K. K. K. *Glandulæ exiguæ vaſis lymphaticis renum tranſitum præbentes.*
L. L. L. L. *Vaſa lymphatica renum externa & inferiora, mediis glandulis* K. K. *in chyli cyſtin terminantia.*

m. m. m. m.

Figurarum Explicatio.

m.m.m.m. *Utriusque lateris vasa lymphatica renum interna, interjectis glandulis, itidem lympham suam in chyli saccum deponentia.*

N.N.N.N. *Ureteres.*

O.O. *Venæ iliacæ.*

p.p. *Arteriæ iliacæ.*

Q.Q.Q.Q. *Glandulæ iliacæ, lympham ab extremis pedibus excipientes, & per vasa lymphatica cavæ & aortæ adsita in chyli vesicam ducentia.*

R. *Lymphaticum cavæ.*

S. *Lymphaticum aortæ.*

T.T.T.T. *Vasa lymphatica spermatica, utriusque ovarii lympham vehentia in chyli sacculum.*

V.V. *Vasa spermatica sanguifera hic resecta, ut eò distinctiùs lymphatica conspectui se darent.*

w.w. *Ovaria variæ magnitudinis ovulis conspicua.*

x. x. *Ovula.*

y. y. *Ornamentum foliaceum.*

z. z. *Tubæ Fallopianæ.*

Figurarum Explicatio.

1\. 1. *Uterus.*

2\. *Fundi uterini portio resecta, utero adhuc adhærens, ut uteri cavum 3. conspici posset.*

3\. *Uteri cavitas.*

4\. 4. *Ligamenta uteri rotunda.*

5\. *Uteri osculum externum.*

6\. 6. *Vagina incisa.*

7\. *Vagina integra.*

8\. 8. *Arteriæ hypogastricæ, uterum partesque vicinas serpentinis suis vasculis egregiè exornantes.*

9\. 9. *Vesica urinaria post vaginam hic locata.*

10\. 10. *Labia pudendi.*

11\. *Clytoris.*

12\. 12 *Nymphæ.*

13\. *Meatus urinarius.*

14\. *Membrana Hymen.*

15\. *Vaginæ ostium.*

Fig. XXXIII.

Uteri Lymphatica examinans ex ſubjecto bovino.

A. A. *Uterus.*
B. B. *Cornua ejus.*
c. c. *Tubæ.*
D. D. *Tubarum extrema.*
e. e. *Tubarum oſtiola.*
f. f. f. f. *Earum expanſio membranacea.*
g. g. g. g. *Ligamenta uteri lata, alæ veſpertilionum vulgò dicta.*
h. h. h. h. *Lymphatica uteri dextri ac ſiniſtri lateris, & quidem partis poſticæ. Qualia etiam, ſed minora in antica uteri parte occurrunt, hîc non delineata.*
i. i. i. i. *Lymphatica cervicis ſæpius in ſuo itinere inſulas formantia.*
K. *Uteri cervix.*
L. *Vaginæ pars.*

Figurarum Explicatio.

Fig. XXXIV.

Renem humanum, cum vaſis adducentibus, & abducentibus, nec non calculo, in pelvi hærente monſtrans.

A. *Ren dextri lateris.*
B. *Arteria emulgens dicta, ſive, vas adducens primum.*
C. *Nervus renalis, in ramos diviſus, ſive vas adducens alterum.*
D. *Vena emulgens dicta, ſive, vas abducens primum.*
E.E. *Vaſa lymphatica renis, ſive, vas abducens ſecundum.*
F. *Ureter, ſive, vas abducens tertium.*
G. *Pelvis dilatatus.*
H. *Ureteris coarctatio prima.*
I. *Calculus circa illam ureteris coarctationem hærens.*
K. *Vaſa ſanguinea ureterem perreptantia.*

Fig. xxxv.

Ureteris partem aliam, calculis minoribus obſeſſam, exhibens.

A. *Ureteris portio, ſiniſtri lateris.*
B. *Ultima ureteris anguſtatio.*
C. *Veſicæ particula.*
D. *Ureteris terminus, obliquo ductu, intra duplicaturam veſicæ conſpicuus.*
E. *Variæ magnitudinis calculi, circa anguſtiam ultimam hærentes.*

Fig. xxxvi.

Bacillum offert, lapideâ incruſtatione obductum.

A. *Bacillus.*
B. *Ejus baſis.*
C. *Mucro.*
D. D. *Calculi exigui, bacillum undique tegentes.*

Figurarum Explicatio.

Fig. XXXVII.

Lapidem Bezoarticum proponit, in varias partes diviſum.

A. *Lapidis pars rotunda & illæſa.*
B. *Particula ab eadem ſeparata, ſed, mediante bacillo, parti* A. *adhuc annexa.*
C. C. *Bacillus, cui maſſa lapidea undique adhæret.*
D. *Alia lapidis ejuſdem particula ſeparata, ut incruſtationes, varios, hoc loco, circulos repræſentantes, appareant.*

Fig. XXXVIII.

Lymphaticum ovarii monſtroſum & veſiculare delineans.

A. *Uterus.*
B. *Uteri oſculum.*
C. C. *Tubæ Fallopianæ.*
D. D. *Ovaria.*
E. E. *Lymphaticum monſtroſum ſacciforme.*

Figurarum Explicatio.

Fig. XXXIX.

Peritonæi diverticulum novum oſtendens ex cane fœmina.

A. A. *Peritonæi pars reſecta.*
B. B. *Diverticulum novum naturalis magnitudinis.*
C. *Ligamenti rotundi portio.*
D. *Ejuſdem ligamenti terminus.*

Fig. XL.

Diverticulum novum oculis ſubjiciens, ex ſubjecto humano.

A. A. *Peritonæi particula.*
B. *Ligamenti uteri rotundi pars.*
c. c. c. c. *Vaſa ſanguinea ligamentum & diverticulum perreptantia.*
D. D. *Diverticulum.*
E. *Ligamenti rotundi extremitas.*

Fig. XLI.

Cordis vaſa Lymphatica proponens.

A. *Cordis latus dextrum.*
B. *Latus ſiniſtrum.*
C. *Auricula dextra.*
D. *Auricula ſiniſtra.*
E. *Vena cava.*
F. *Arteria magna*
g. g. g. g. *Origines vaſorum lymphaticorum dextri lateris.*
H. *Truncus horum vaſculorum.*
i. i. i. i. *Ortus vaſculorum lymphaticorum ſiniſtri lateris.*
K. *Ejuſdem lateris lymphaticorum truncus.*

INDEX
RERUM
MEMORABILIUM.

Papil-

Expe-

INDEX RERUM

Vasa

F I N I S.

Fig. II. fol. 15.

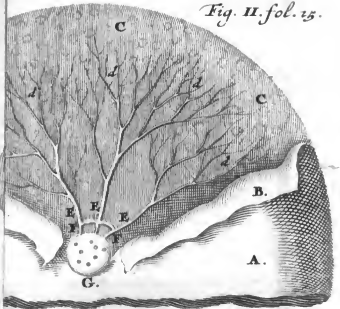
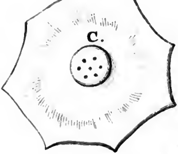

Fig. V. f. 23.

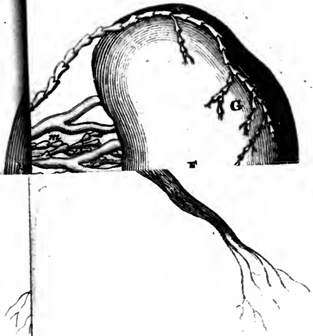

m
G

Fig. XVII. f. 39.

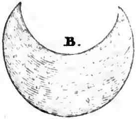
Fig. XVIII. f. 40.

. 44.

Fig. XXIII. f. 44.

85.

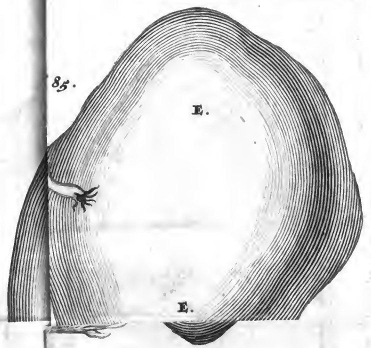
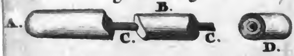

Fig. XXXVI. f. 79.

Fig. XXXVII. f. 83.

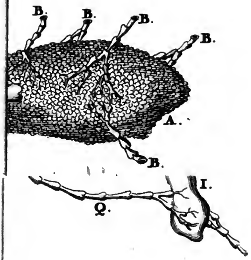

B.
B.
B.
B.
A.
B.
I.
Q.

Fig. XXXIII. f. 75.

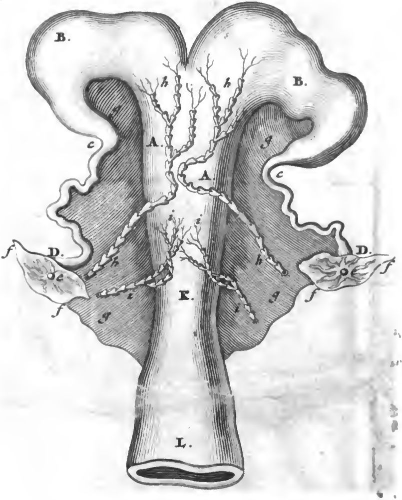

Fig. IX. f. 32.

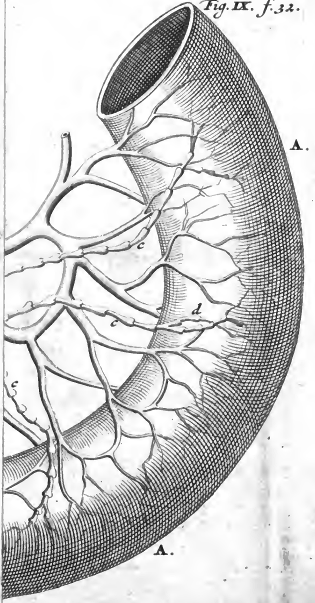

Fig. XXIV. f. 45.

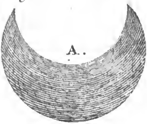

Fig.

Fig. XXVI. f. 46.

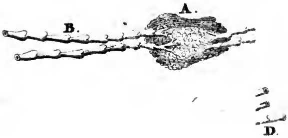

Fig. XXVII. f. 48.

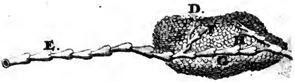

Fig. XII. f. 35.

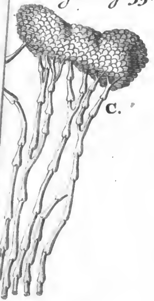

Fig. XIV. f. 37

le Tav sono fuori posto
come numerazione